

SAVONIA

ammattikorkeakoulu

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
KULTTUURIALA

VIIKINKIAJAN NAINEN PUKUSUUNNITTELUN NÄKÖKULMASTA

Viikinkiaikaan pohjautuvan historiallisen
puvun suunnittelu ja valmistus

TEKIJÄ/T Anu Hytönen

Koulutusala
Kulttuuriala

Tutkinto-ohjelma
Muotoilun tutkinto-ohjelma

Työn tekijä
Anu Hytönen

Työn nimi
Viikinkiajan nainen pukusuunnittelun näkökulmasta

Päiväys
Liitteet

Sivumäärä / 59

Toimeksiantaja / Yhteistyökumppanit

-

Avainsanat
Pukusuunnittelu, historiallinen puku, moodboard, kasvivärjäys, lautanauha

Tiivistelmä

Tässä opinnäytetyössä suunniteltiin ja valmistettiin viikinkiaikaisen naisen puku, joka tulee työn tekijän käyttöön erilaisiin viikinkiteemaisiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin. Tarve puvulle nousi tekijän omasta kiinnostuksesta viikinkiaikaa ja historianelävöitystä kohtaan. Suomessa ja muualla pohjoismaissa järjestetään lukemattomia viikinkiteemaisia tapahtumia, joihin kirjoittaja on pitkään halunnut osallistua, mutta asun puute on estänyt täyden kokemuksen saamisen.

Tavoitteena oli suunnitella ja valmistaa mahdollisimman autenttisen näköinen asukokonaisuus. Taustatutkimus oli työssä keskeisessä roolissa, sillä puvun autenttisuus tuli oikeista viikinkiaikaisista löydöistä tehdyistä johtopäätöksistä. Puvun suunnittelussa hyödynnettiin Gilletten pukusuunnittelun seitsenportaista prosessia, jolla työhön saatiin ammatillista näkökulmaa.

Valmistusvaiheessa käytettiin modernien työtapojen lisäksi viikinkiaikana käytössä olleita käsityömenetelmiä, jotka syvensivät tekijän tietämystä ja antoivat mahdollisuuden oppia uusia taitoja, joita tekijä voi hyödyntää opinnäytetyön lisäksi myös tulevaisuudessa.

Lopputuloksesta tuli autenttisen näköinen puku, jota tekijä voi käyttää erilaisissa viikinkiteemaisissa tapahtumissa, sekä syventynyt ymmärrys pukusuunnittelusta ja sen metodeista.

Field of study
Culture

Degree programme
Degree programme in Design

Author
Anu Hytönen

Title of Thesis
Viking-age woman from costume design's viewpoint

Date
Appendices

Pages / 59

Client Organisation / Partners

-

Keywords
Costume design, historical costume, moodboard, plant dyeing, tablet weaving

Abstract

In this thesis a Viking-age woman's attire was designed and produced. The outfit will be worn by the author, in a variety of Viking-themed events and occasions. The need for the attire rose from the author's interest in the Viking era and historical re-enactment. Countless Viking-themed events are organized around Finland and in other Nordic countries, in which the author has wished to participate, however, the lack of a costume has been getting in the way of the full experience.

The goal was to design and produce an outfit that looks as authentic as possible. Research was a key part of the project, since the authenticity of the outfit was drawn from conclusions made from real Viking age findings. During the design part of the thesis, Gillette's costume-design process was utilized to bring a professional angle to the work.

During the production, Viking-age crafting methods, in addition to modern ones, were used to deepen the knowledge of the author and to learn new skills. By exploring traditional crafts, the author had a chance to learn a variety of new skills, which were used in the thesis, but which will be also useful in the future.

The end result is an authentic looking attire which the author will be able to wear at Viking-themed events, as well as a deeper understanding of costume design and its methods.

Sisällys

Kuva 1.
Kuvituskuva.
(Storiès 2020)

1	JOHDANTO	1
	1.1 Minä muotoilijana	2
	1.2 Käsitteet	3
	1.3 Työn tausta ja aiheen valinta	4
	1.4 Työn tavoitteet ja merkitys	5
2	SUUNNITTELU	7
	2.1 Gilletten suunnittelun prosessi	8
	2.2 Hahmo	9
	2.3 Taustatutkimus	13
3	PRODUKTIO JA LOPPUTULOS	
	3.1 Kaavoitus ja ompelu	23
	3.2 Lautanauha	29
	3.3 Kasvivärjäys	33
	3.4 Lopputulos	39
	3.5 Jatko	43
4	POHDINTA	47
	LÄHTEET	53

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön aihe, viikinkinaisen asu, nousi kirjoittajan kiinnostuksesta viikinkiaikaa kohtaan. Muotoilullinen näkökulma työhön tulee puvustuksen prosessin käytöstä asun suunnittelussa ja valmistuksessa. Työn tarkoituksena on suunnitella ja valmistaa autenttisen näköinen viikinkinaisen asu, jonka esikuvana toimivat oikeat historialliset löydökset yhdessä kirjoittajan oman mielikuvituksen kanssa.

Asu suunnitellaan ja valmistetaan Gilletten (ks. s. 6, kuva 5) luoman puvustuksen prosessin menetelmien mukaan. Työn tärkeänä osana on myös viikinkiaikaisten käsityötaitojen oppiminen ja esittely, sekä hyödyntäminen asun valmistuksessa. Valmis asu tulee käyttöön viikinkiteemaisiin tapahtumiin.

1.1 Minä muotoilijana

Päädyn opiskelemaan muotoilua, koska halusin päästä ilmaisemaan itseäni luovasti. Opinnoissa olenkin päässyt kokeilemaan monenlaisia ilmaisun tapoja ja lisäksi olen tutustunut minulle ennalta tuntemattomiin tuotteiden valmistusmenetelmiin.

Muotoilijana minua ajaa eteenpäin tiedonjano ja uuden oppiminen. Tärkeintä minulle on taitojeni kehittäminen ja siksi haluan tulevaisuudessa ammatin, jossa pääsen haastamaan itseäni ja laajentamaan tietämystäni ja taitojani jatkuvasti. Opinnoissani keskityin haalimaan kokemusta eri aloilta, kuitenkin painottamalla tuote- ja palvelumuotoiluun.

Harrastan myös vapaa-ajallani monenlaisia käsitöitä, esimerkiksi neulonta ja askartelu ovat tärkeitä harrastuksia ompelun ohella. Työharjoitteluni kangasmyymälässä vahvisti innostustani käsitöitä kohtaan entisestään, mikä oli osasyynä käsityöpainotteisen opinnäytetyön aiheen valintaan.

1.2 Käsitteet

Pukusuunnittelu

Pukusuunnittelu on osa esittävän taiteen prosessia, jossa luodaan roolihahmon ulkoinen olemus, johon kuuluu vaatteiden lisäksi myös maski ja kampa.

Historiallinen puku

Historiallisen puvun perustana on aina historiallinen lähde. Tällaisia lähteitä voivat olla esimerkiksi aidot tietyn aikakauden vaatteet tai historialliset löydöt. Historiallisia pukuja käytetään esimerkiksi esittävän taiteen teoksissa. (Gradova & Gutina 1987)

Moodboard

Moodboard on kokoelma visuaalisia elementtejä, joiden tarkoitus on kuvittaa ja tuoda esille tiettyä tyyliä tai konseptia. Moodboard voi myös toimia inspiraation lähteenä ja visuaalisena suunnannäyttäjänä.

Lautanauha

Lautanauha on perinteinen kudontatekniikka, jolla tuotetaan esimerkiksi koristenauhoja muinaispukuihin. Kudonta tapahtuu nelikulmaisten, kulmista rei'itettyjen lautojen avulla, joiden läpi viedään nauhan mallin mukainen määrä lankoja. (Karisto 2020)

Kasvivärjäys

Kasvivärjäys on mm. tekstiilien värjäyksessä käytetty tekniikka, jossa värin lähteenä ovat kasvit. Kasvivärjäyksessä kasvien osista keitetään väriliemi, jossa värjättävä materiaali keitetään. Keittämisen aikana väri tarttuu haluttuun materiaaliin muuttaen sen alkuperäistä väriä.

A photograph of a wooden boat on a calm lake, with steep, forested mountains in the background. The boat is in the foreground, and the water reflects the surrounding landscape. The title '1.3 Työn tausta ja aiheen valinta' is overlaid in large white text.

1.3 Työn tausta ja aiheen valinta

Kuva 2.
Kuvituskuva.
(Flore W julkaisuaika
tuntematon)

Opinnäytetyössäni yhdistyy kiinnostukseni pukusuunnittelua, käsitöitä ja historiaa kohtaan. Tiesin heti, että työni täytyy olla käsityöläheinen ja sisältää paljon uutta opittavaa ja kokeiltavaa, koska siten saisin pidettyä oman mielenkiintoni yllä. Pidän opinnäytetyötäni mahdollisuutena oppia uutta ja samalla päästä hyödyntämään taitojani ompelussa ja muissa käsistöissä. Päädyin käyttämään viikinkiaikaista pukua opinnäytetyöni aiheena, sillä kyseinen aikakausi ja sen kulttuuri ovat kiehtoneet minua jo pitkään. Historiallinen ajankohta mahdollistaa myös perinteisten kädentaitojen oppimisen ja hyödyntämisen puvun valmistuksessa. Koen tärkeäksi oppia ja opettaa perinteisiä käsitöitä, jotta ne eivät unohtuisi uusien tekniikoiden kehittyessä.

Puvun valmistaminen kuvitteelliselle hahmolle tuo työhöni pukusuunnittelun näkökulmaa, jonka kautta haluan tutustua esimerkiksi elokuvatuotannossa käytettäviin pukusuunnittelun menetelmiin, sillä puvustus ja pukusuunnittelu ovat kiehtovia ammatteja, jotka molemmat voisivat olla mahdollisia tulevaisuuden näkymiä minulle.

1.4 Työn tavoitteet ja merkitys

Kuva 3. Embroidery of Tibaldinho. Kuvituskuva.
(Elio Santos 2019)

Projektin lopputuloksena valmistuva puku tulee käyttöön viikinkihenkisiin tapahtumiin, joihin olen halunnut osallistua jo pitkään, mutta puvun puutteen takia en ole niin tehnyt.

Tapahtumissa teeman mukaan pukeutuminen on tärkeä osa viikinkiharrastajien kulttuurista. Viikinki- ja keskiaikaa harrastavia ryhmiä ja järjestöjä on useita, joilla kaikilla on omat erityispiirteensä. Tällaisia ryhmiä ovat esimerkiksi historianelävöittäjät, jotka panostavat autenttisuuteen historiallisia pukuja kootessaan, sekä larppaajat eli liveroolipelaajat. Liveroolipeleissä pukeudutaan pelintyylin mukaan, joka voi olla mikä tahansa viikinkien ryöstöretkestä fantasiaseikkailuun, joten autenttisuus ei yleensä ole pääosassa.

Oman pukuni perustan, eli alusmekon ja olkainmekon valmistuksen mahdollisimman autenttisen näköiseksi, jotta sitä voi käyttää mahdollisimman monissa tilaisuuksissa. Asusteita vaihtamalla pukua saa muokattua moneen suuntaan. Puvun valmistuksessa haluan hyödyntää tekniikoita, jotka olivat käytössä viikinkiajalla. Tämä on minulle tärkeää, koska haluan oppia uusia taitoja, sekä ymmärtää paremmin, kuinka viikingit valmistivat vaatteensa. Haluan myös haastaa itseni opettelemaan tekniikoita, jotka ovat minulle uusia ja joita voin hyödyntää tulevaisuudessa.

Pukua suunnitellessa käytän hyödyksi Gilletten pukusuunnittelun prosessia, jonka avulla kehitän myös omaa asiantuntijuuttani muotoilijana. Pysin ymmärtämään miksi ja miten eri menetelmät toimivat osana prosessia.

Puvun valmistus ja sen eri vaiheet tuovat esiin pukusuunnittelun maailmaa ja metodeja.

Työni tuo myös esille viikinkiharrastamista kulttuurisena ilmiönä. Puvun valmistus valaisee harrastuksen haasteita ja jatkuvaa kehitystä, sillä uusien arkeologisten löytöjen seurauksena aiemmin hyväksytyt faktat saattavat muuttua ja sen seurauksena pukua täytyy päivittää ja muokata, jotta sen autenttisuus säilyy.

Valmistuksessa käytetään myös viikinkiajan käsityötekniikoita, joista osa on nykyäänkin tuttuja ja osa harvinaisempia. Tällä pyrin tuomaan esille perinteisiä valmistuksen menetelmiä, koska haluan tehdä oman osani perinteisten käsitöiden katoamisen estämiseksi.

Työtäni voi käyttää pohjana esimerkiksi historianelävöitystä varten pukua suunnittelevat viikinkiharrastajat tai opiskelijat mallina puvustuksen projektiin. Projekti antaa myös minulle hyvät lähtökohdat puvustuksen maailmaan, johon toivottavasti pääsen tulevaisuudessa tutustumaan syvemmin, sillä puvustus kiehtoo minua mahdollisena ammattina.

“Puvun valmistuksessa haluan hyödyntää tekniikoita, jotka olivat käytössä viikinkiajalla.”

2.1

Pukusuunnittelun prosessi

Kuva 4.
Looking through the blur
into the distance to find
focus. Kuvituskuva.
(Pontus Wellgraf 2019)

Puvun suunnittelun apuna käytin sovellusta esimerkiksi teatteri- ja elokuvamaailmassa käytettävästä Gilletten suunnittelun prosessista. Prosessissa on seitsemän porrasta, joita edetessä on hyvä palata välillä aiempiin vaiheisiin, jotta suunta pysyy oikeana päämäärään nähden.

Ensimmäinen porras (Commitment) on tärkeä, sillä projektiin sitoutuminen on välttämätöntä. Tässä vaiheessa lupaudutaan tekemään parhaansa, jotta pystyy saavuttamaan parhaan mahdollisen lopputuloksen.

Toinen vaihe (Analysis) koostaa aiheet, joista täytyy kerätä lisää tietoa. Tässä vaiheessa rajasin omassa työssäni käyttämäni ajankohdan, sekä maantieteellisen sijainnin. Loin myös henkilöhaamon (s. 9-10) käyttäjäpersoonaksi, jolle suunnittelin asun.

Kolmas vaihe (Research) on jaettu kahteen osaan, taustatutkimukseen (s. 13-18) ja konseptuaaliseen tutkimukseen (s. 16-18, kuva 10-12). Taustatutkimuksen aikana tutkin valitsemaani aikaa ja alueeseen liittyviä löydöksiä, sekä lähialueiden ja -aikojen löydöksiä. Lisäksi

tutustuin mm. museoiden tuottamiin jäljennöksiin ja ajan taiteeseen. Konseptuaalisessa tutkimuksen osassa luonnostelin erilaisia versioita puvusta ja sen osista. Tässä vaiheessa kokosin myös moodboardit (s. 11-12, kuva 1 ja 2) konseptoinnin tueksi.

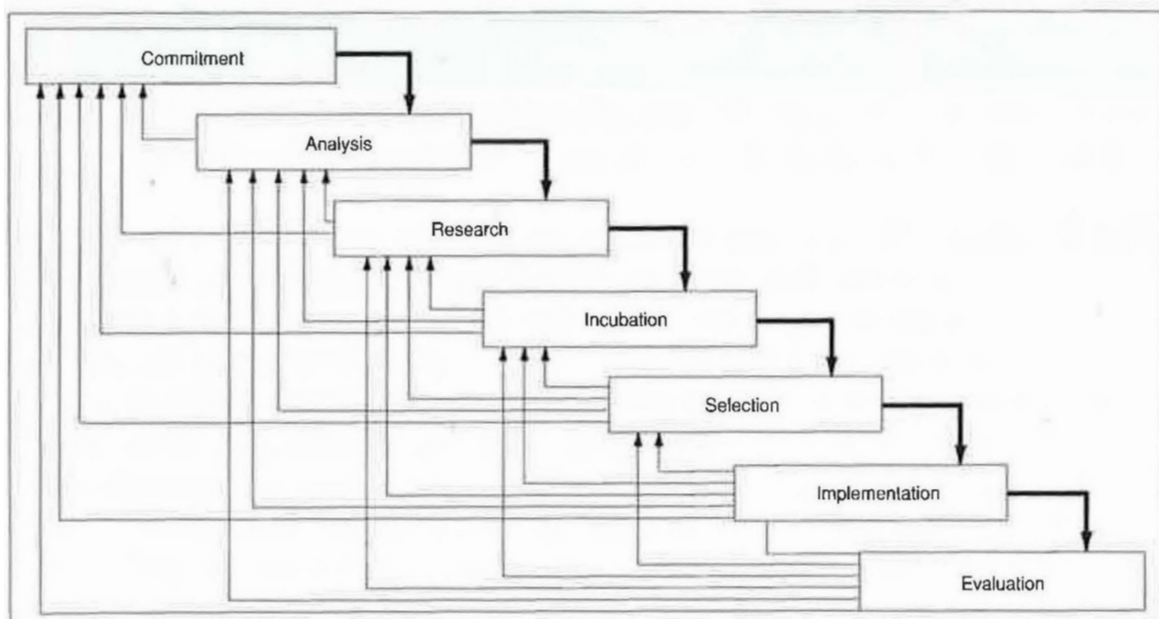
Neljännessä vaiheessa (Incubation) on tarkoitus ns. hautoa, eli tehdä mitä vain muuta projektiin liittymätöntä. Tässä vaiheessa kokeilin viikinkiajan käsitöitä (s. 29-38).

Viides vaihe (Selection) on rajaamista ja ideoiden tarkentamista. Tähän vaiheeseen liittyi tarkentuneiden ideoiden luonnostelu (s. 19-20, kuva 13-14).

Kuudennessa vaiheessa (Implementation) toteutetaan lopulliset pukukuvat (s. 21-22, kuva 15 ja kollaasi 3), sekä valitaan sopivat materiaalit. Tässä vaiheessa valmistin myös puvun (s. 23-28).

Viimeisenä eli seitsemäntenä vaiheena (Evaluation) arvioidaan omaa työtä (s. 47-52).

(Gillette 2008, 450 – 451)

Kuva 5.
Gilletten prosessi kaaviona
(Gillette 2008)

2.2 Hahmo

Kuva 6.
Kuvituskuva.
(Liliya Grek 2019)

Nimi: Sigrunn Dagdottir

Ikä: 23

Siviilisääty: Naimisissa

Ammatti: Kutoja

Asuinpaikka: Hovgården

Gilletten prosessin toisen vaiheen metodina käytin käyttäjäpersoonan luomista, jotta minulle tarkentuisi aiheet, joihin taustatutkimuksessa täytyy keskittyä.

Aloitin puvun suunnittelun luomalla kuvitteellisen hahmon, joka kantaisi pukua. Hahmon kautta tutkin ja tulkitsin ajankohdan, varallisuuden, yhteiskunnallisen roolin ja maatieteellisen sijainnin vaikutusta henkilön pukeutumiseen. Valmistamani asu tulee käyttöön itselleni, joten halusin luoda hahmon, johon minun on helppo samaistua.

Aloitin persoonan rakentamisen matkaamalla mielessäni Birkaan vuonna 900 ja kuvittelemalla kuka olisin. Birka tunnetaan yhtenä tärkeimmistä kauppapaikoista, joten elinkeinoni voisi olla kenties tekstiilien valmistaminen. Perheeni olisi hyvin toimeentuleva, muttei erityisen

varakas. Hahmoni on kotoisin kylästä lähellä Birkaa, mutta matkustaa usein Birkan markkinoille myymään valmistamiaan tekstiilejä.

Kokosin ensimmäisenä moodboardin (s. 11, kuva 1) konkretisoimaan hahmoani visuaalisesti ja toisen (s. 12, kuva 2) visualisoimaan hänelle sopivaa asua. Moodboardit toimivat inspiraation lähteinä ja niihin oli helppo palata suunnittelun eri vaiheissa.

Luonnostelu on tärkeä osa suunnittelua, sillä piirtämällä eri malleja näin mikä toimii ja mikä ei. Luonnostellessa suurpiirteinen idea jalostuu tarkemmaksi konseptiksi. Samalla yksityiskohdat ja tyyllilliset valinnat tarkentuvat ja löytävät paikkansa.

Koska puku on tulossa käyttöön, minulle oli tärkeää, että se on myös käytännöllinen. Pidin tämän mielessäni yksityiskohtia suunnitellessa. Helmojen ja hihojen pituudet ja leveydet tuottivat päänvaivaa, sillä halusin puvusta näyttävän unohtamatta kuitenkaan käytännöllisyyttä ja autenttisuutta.

Kollaasi 1.
Moodboard A
Hahmon visualisointi
(Hytönen 2022)

Kollaasi 2.
Moodboard B
Asun visualisointi
(Hytönen 2022)

2.3 Taustatutkimus

Kuva 7.
Winter berries. Kuvituskuva.
(Roman Kraft 2018)

Taustatutkimus kuuluu Gilletten prosessin kolmanteen vaiheeseen (ks. s. 8). Se oli tärkeä osa työtäni, sillä valmistamani asu pohjautuu historiaan. Halusin lopputuloksesta mahdollisimman autenttisen, joten aloitin työni tutkimalla viikinkiaikaisia hautalöytöjä ja muita arkeologisia todisteita. Lisäksi tutustuin aikakauden taiteeseen, sekä myöhempisiin viikinkejä esittäviin teoksiin.

Viikinkiajan vaatetuksesta on huonosti kirjallisuutta, mutta viikinkejä yleisesti käsittelevistä kirjoista löytyi joitakin hyödyllisiä tietoja. Esimerkiksi naisvainajien haudoista usein löytyneistä kupurasoljista, sekä muista koruista löytyi kohtuullisesti tietoa. Kuitenkin parhaaksi tietolähteeksi osoittautui internet.

Onnistuin löytämään useita hyödyllisiä artikkeleita ja tutkimuksia, sekä kuvauksia löydöksistä.

Artikkeleiden alkuperäisten lähteiden löytäminen ja lukeminen osoittautui kuitenkin ongelmalliseksi, sillä suuri osa niistä vaati kirjautumisen ja tunnistautumisen. Lisäksi vain muutama alkuperäisistä lähteistä, jotka olivat usein norjan- tai ruotsinkielisiä tekstejä, oli käännetty englanniksi tai suomeksi. Faktojen varmistaminen vertaamalla useampaa lähettä toisiinsa oli siis lähes mahdotonta ja jouduin sen vuoksi usein tyytymään vain yhteen tietolähteeseen ja toisen käden tietoon.

Tiedonhaun aloitin rajaamalla ajankohdan ja maantieteellisen sijainnin Birkan alueeseen ja noin vuoteen 900. Birka sijaitsee nykyisen Tukholman läheisellä saarella ja oli aikanaan eräs viikinkien tärkeimmistä kauppapaikoista. Kyseiseen ajankohtaan päädyin, koska ajan taiteellinen tyyli suunta miellytti minua eniten.

Kuva 8.
Figurine, possibly a Valkyrie. Esimerkki viikinkiajan taiteesta.
(Nationalmuseet, Copenhagen julkaisuaika tuntematon)

Borre-tyyli

900-luvulla vaikutti Borre-tyyliksi kutsuttu tyylisuunta, jonka nimi tulee Norjan Borresta löytyneestä laivahaudasta (Archaeology in Europe). Tyypillisiä piirteitä olivat geometrisuus, solmumaiset yksityiskohdat, spiraalit, sekä tiivis lomittaisuus ja palmikkomainen toisto. Borrelle tyypillisiä aiheita olivat eläin- ja ihmishahmot.

Eläinhahmojen päät olivat kolmiomaisia ja silmät mantelin muotoisia. Korvat olivat ulkonevia ja kuonot ovaaleja. Raajat kuvattiin hoikkina ja pitkänomaisina. Ornamentaalisilla kuvioinneilla koristeltiin mm. aseita ja koruja.

(Graham-Campbell, 2021)

Kuva 9.
Esimerkki Borre-tyylistä.
(The Trustees of the British Museum
julkaisuaika tuntematon)

Vaatetus

Naisten vaatetukseen kuului viikinkiaikana alimpana kerroksena serk (vasemmalla kuvassa 10), eli yleensä pellavainen alusmekko, jonka päälle puettiin olkaimellinen smokkr eli villainen olkainmekko (oikealla kuvassa 10). Kylmempinä vuodenaikoina näiden väliin puettiin myös villainen alusmekko tuomaan lisälämpöä. Pällimmäisenä säältä suojaamassa oli villasta valmistettu pitkä takkimainen vaate tai viitta. (Hurstwic)

Vaatteiden leikkauksesta on useita teorioita, jotka vaihtelevat aikakaussittain ja maantieteellisesti. Tulkinnat ovat kuitenkin tehty joko hyvin pienistä näytteistä tai taiteesta, jolloin täyttä varmuutta vaateen todellisesta mallista ei ole.

Lisäksi on hyvä ottaa huomioon, että viikinkiajan hautaustraditioista on huonosti tietoa. Vainajan vaatetus saattoi yhtä hyvin olla arkivaate, ns. parempi vaatekerta tai erityisesti hautausta varten valmistettu asu. Siksi pelkkien hautalöytöjen perusteella tehtyjen johtopäätösten tekeminen viikinkiaikaisesta pukeutumisesta ei välttämättä vastaa todellisuutta, joten perustan oman tulkintani löydettyihin näytteisiin, aikakaudella muualla tavattuihin malleihin, sekä omaan päättelyyni ja mielikuvitukseeni.

Kuva 10.
Luonnoksia.
(Hytönen 2022)

Viikinkiaikaisista alusmekoista on säilynyt vain osasia, joten niiden ulkonäkö ja rakenne on tulkinnanvarainen. Säilyneistä osista käy kuitenkin ilmi, että ne olivat pääsääntöisesti valmistettu palttinakudoksisesta pellavasta, ja olivat joko värjäämättömiä tai auringossa valkaistuja. Joitakin poikkeuksia ovat siniseksi värjättyt, sekä ruutukuvioidut kappaleet (Thunem 2020, Colour).

Alusmekon yleisesti hyväksytty perusmalli on pitkähelmainen ja -hihainen. Tämä käy järkeen, sillä pohjolan ilmastossa elementeiltä suojautuminen on tärkeää. Pitkät hihat pitävät lämpimänä, mutta suojaavat tarpeen mukaan myös auringolta ja muilta ympäristötekijöiltä. Oletan, että hihat ovat kuitenkin sen verran väljät, että ne voi tarvittaessa kääriä, jotta ne eivät likaannu tai ole muuten tiellä päivittäisissä askareissa. Kainaloissa on kiilat lisäämässä liikkuvuutta ja helpottamassa pukemista. (Thunem 2020, Sleeves)

Helman pituus on todennäköisesti ainakin polven alle, muttei kuitenkaan maahan sakka, sillä se tarkoittaisi turhaa likaantumista ja kastumista, sekä mahdollista kompastumista.

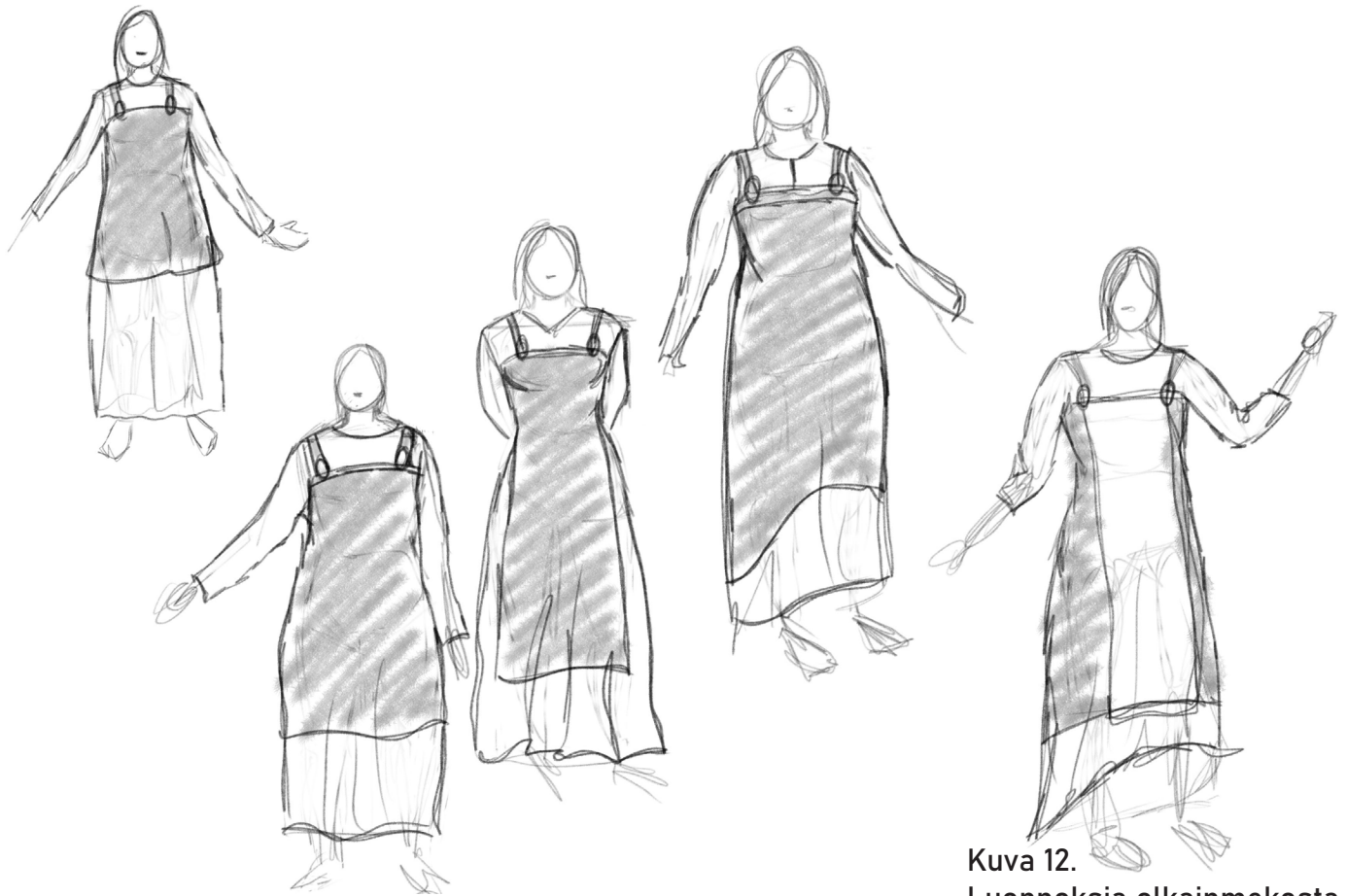
Nilkkoihin ulottuva helma olisi luultavasti käytännöllisin, sillä se suojaa tuulelta ja ympäristöltä, muttei laahaa maata tai jää jalkojen alle. Helmalla on oltava myös tarpeeksi leveyttä, jotta siinä voi liikkua esteettömästi, muttei kuitenkaan liikaa, jottei se ole tiellä.

Alusmekkojen kiinnityksestä ei ole löytynyt todisteita, joten voisi olettaa, että vaate on tarpeeksi väljä puettavaksi pään yli ilman erillisiä kiinnikkeitä. Joidenkin löydösten perusteella etupuolella kaula-aukosta alaspäin on mahdollisesti ollut halkio, jota on kiinnittänyt pieni pyöreä solki. Halkion tarkoitus on saattanut olla imetyksen mahdollistamiseksi. (Thunem 2020, Keyhole neckline)

Viikinkiharrastajilla alusmekko on usein pellavanvärinen, harvoin värjätty. Malli on usein pitkähihainen ja -helmainen, noin nilkkaan ulottuva ja väljäkö. Kaula-aukoissa on paljon vaihtelua. Olen törmännyt, pyöreisiin, halkiollisiin, v-mallisiin ja veneen muotoisiin, sekä hyvin koristeellisiin näkemyksiin. Itse tehdyissä asuissa en ole nähnyt kiinnityksiä, mutta ostetuissa malleissa olen huomannut nyöriä.

Kuva 11.
Luonnoksia alusmekosta
(Hytönen 2022)

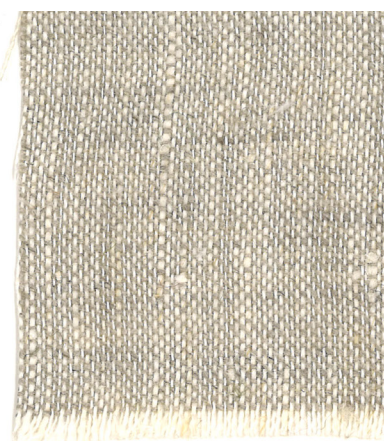
Kuva 12.
Luonnoksia olkainmekosta
(Hytönen 2022)

Kuten muistakin ajan vaatteista, olkainmekoistakin on säilynyt vain osia. Näiden palasten perusteella yleisin materiaali oli villa. Yleisimmät kudokset olivat toimikkaita, joko kalanruoto- tai timanttikuviolla. Olkainmekot olivat useimmiten värjättyjä, sillä villa ottaa hyvin värin vastaan. (Thunem, 2020, Wool or linen?)

Olkainmekon rakenteesta on useita teorioita, joita kuitenkin yhdistää tuubimainen alaspäin levenevä malli, sekä olkaimet. Leveyttä lisättiin kiiloilla tai alaspäin levenevillä kappaleilla. Mekko oli tarpeeksi väljä puettavaksi pään yli ilman kiinnikkeitä. Olkaimet olivat kiinteät takana ja kiinnitettiin mekon etuosassa oleviin lenkkeihin tai suoraan kankaan reunaan. Olkainten kiinnittämiseen käytettiin

pääsääntöisesti kupurasolkia (National Museum of Denmark). Mekon pituudesta ei ole varmuutta, mutta käytännöllisyyden takia helma tuskin ulottui maahan asti.

Harrastajien asujen päällysmekoissa on paljon hajontaa. Pituus vaihtelee polven yläpuolelta maata viistäviin ja jopa epäsymmetrisiin helmoihin. Myös istuvuudessa ja mallissa on eroja. Harrastajien yllä näkee väljiä ja suoralinjaisia, sekä yläosasta istuvia ja leveähelmaisia ja kaikkea siltä väliltä. Koristelussa on myös suuria eroja, mikä ehkä onkin hyvä huomioida, kun arvailee hahmon paikkaa yhteiskunnassa. Yleensä varakkaampia ja korkea-arvoisempia hahmoja esittävät panostavat koristeellisuuteen, mikä onkin hyvin järkeenkäypää.

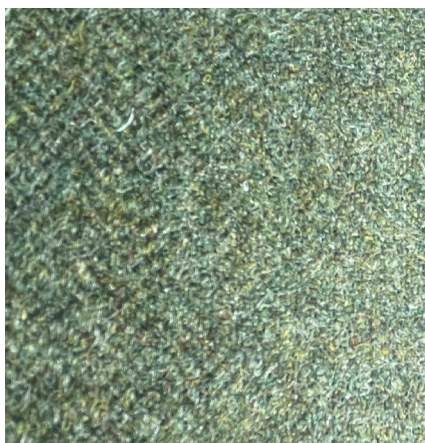

Alusmekon materiaali

Koostumus
100% pellavaa

Kudos
Palttina

Kuva 13.
Luonnos alusmekosta ja
materiaalinäytteet.
(Hytönen 2022)

Olkainmekon materiaali

Koostumus
100% lampaanvillaa

Kudos
Toimikas, kalanruoto

Kuva 14.
Luonnos olkainmekosta
ja materiaalinäytteet.
(Hytönen 2022)

Konsepti

Kuva 15.
Pukukuva konsepti
(Hytönen 2022)

Lasihelminauha riippui mahdollisesti kupurasolkien välissä

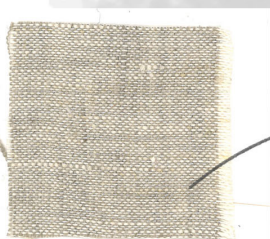

Pääntien kiinnityksenä käytössä ollut pyöreä solki

Olkainten kiinnityksessä yleiset kupurasoljet

Luonnonväriäinen pellavapalttina

Kalanruoto toimikas lampaanvillasta päällimmäisenä kerroksena

Kollaasi 3.
Konsepti
(Hytönen 2022)

3.1 Kaavoitus ja ompelu

Kuva 16.
Kukat. Kuvituskuva.
(Hanna Hagelin 2022)

Kaavoitusta aloittaessa hain inspiraatiota ja vinkkejä harrastajilta, sekä museoilta. Vertailin harrastajien ja museoiden laatimia kaavoja ja tulin siihen tulokseen, että perusmalli on lähes sama kaikissa, mutta leikkaukset vaihtelevat paljon. Yhdistelin ja muokkasin eri kaavoja oman mieltymykseni mukaan, sillä viikinkiaikanaan tuskin oli yhtä oikeaa mallia, jota kaikki käyttivät.

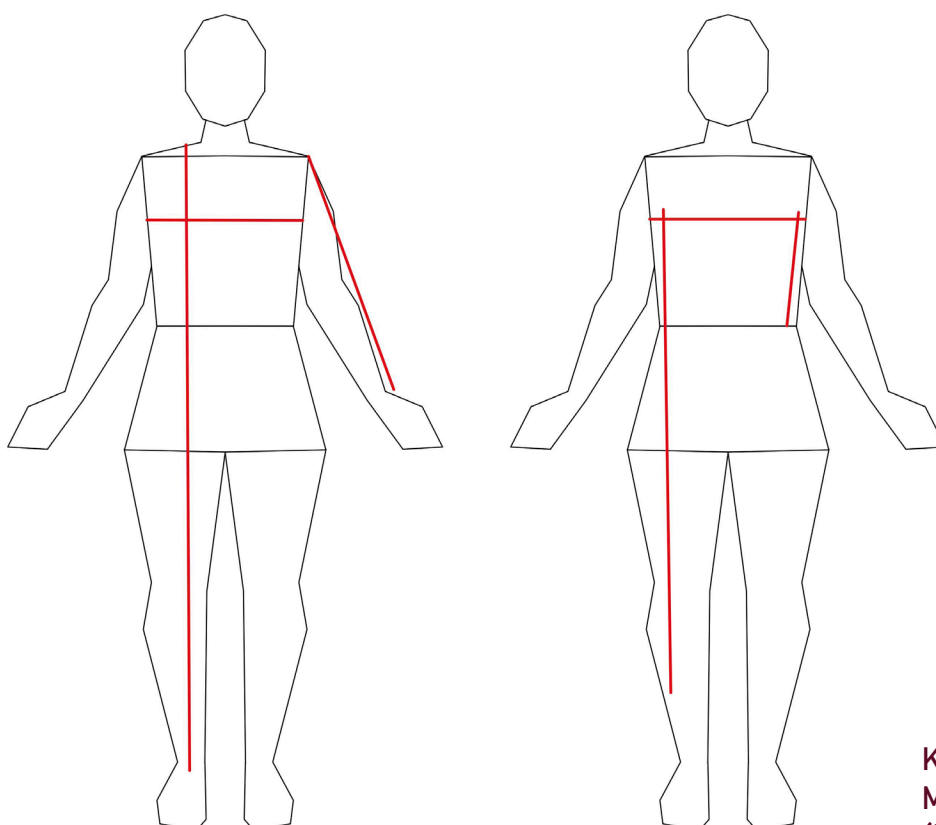
Yhtäläisyyksiä löytyi kuitenkin esimerkiksi alusmekon etu- ja takakappaleiden rakenteesta ja halkioiden käytöstä. Etu- ja takakappaleet olivat lähes järjestään kaksi suorakaidetta, tai vaihtoehtoisesti yhtenäinen kaistale, johon oli leikattu reikä päntieksi. Päädyin itse kahteen erilliseen kappaleeseen, jolloin olkasaumojen avulla sain vaatteen istumaan hartioilta paremmin.

Väljyyttä yläosaan on pääsääntöisesti lisätty kainalokiiloilla, joten käytin niitä myös omassa versiossani. Helmaan lisäsin leveyttä ensin molempiin sivuihin sijoitetuilla, vyötärön

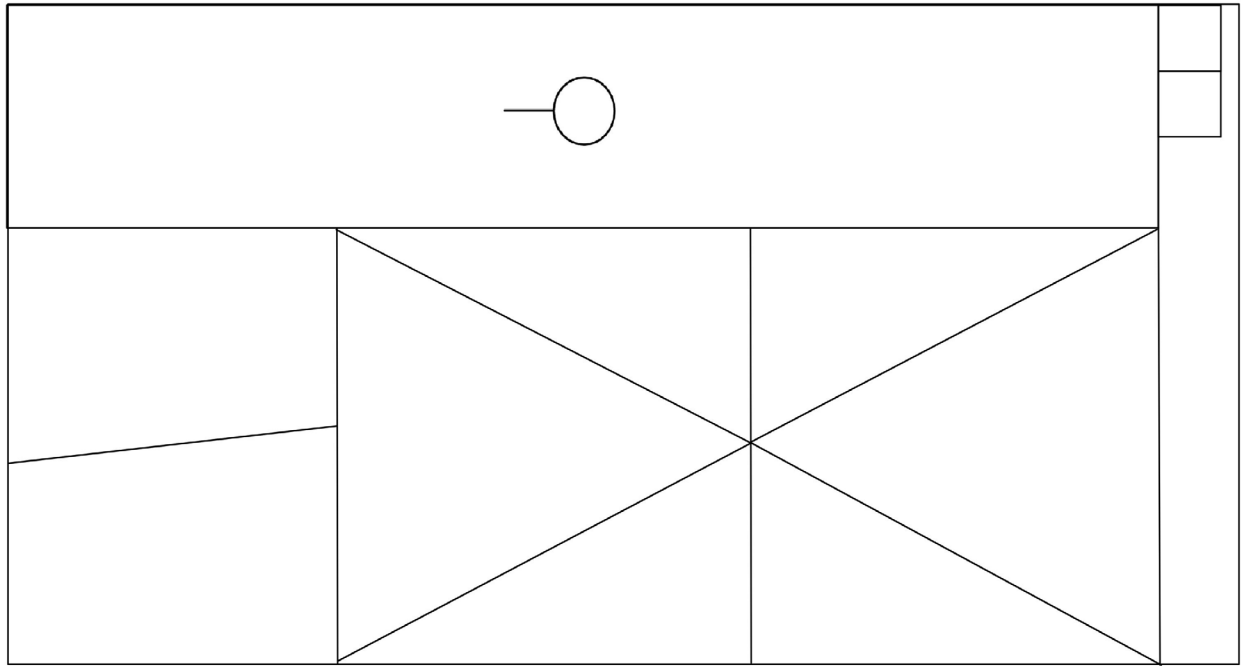
yläpuolelle ulottuvilla kiiloilla, mutta ommellessa päädyin lisäämään kiilat myös eteen ja taakse. Lisäämällä kiiloja sain lisää runsautta helmaan ja samalla myös tilaa liikkua vapaasti.

Hihojen rakenteesta löytyi useita eri näkemyksiä, joista päädyin käyttämään kaikkein yksinkertaisinta mallia, josta syntyi myös vähiten kangashukkaa. Korjasin hihoja moneen otteeseen, sillä halusin niistä istuvat, mutta kuitenkin tarpeeksi väljät hihansuulta, jotta ne voi tarvittaessa kääriä.

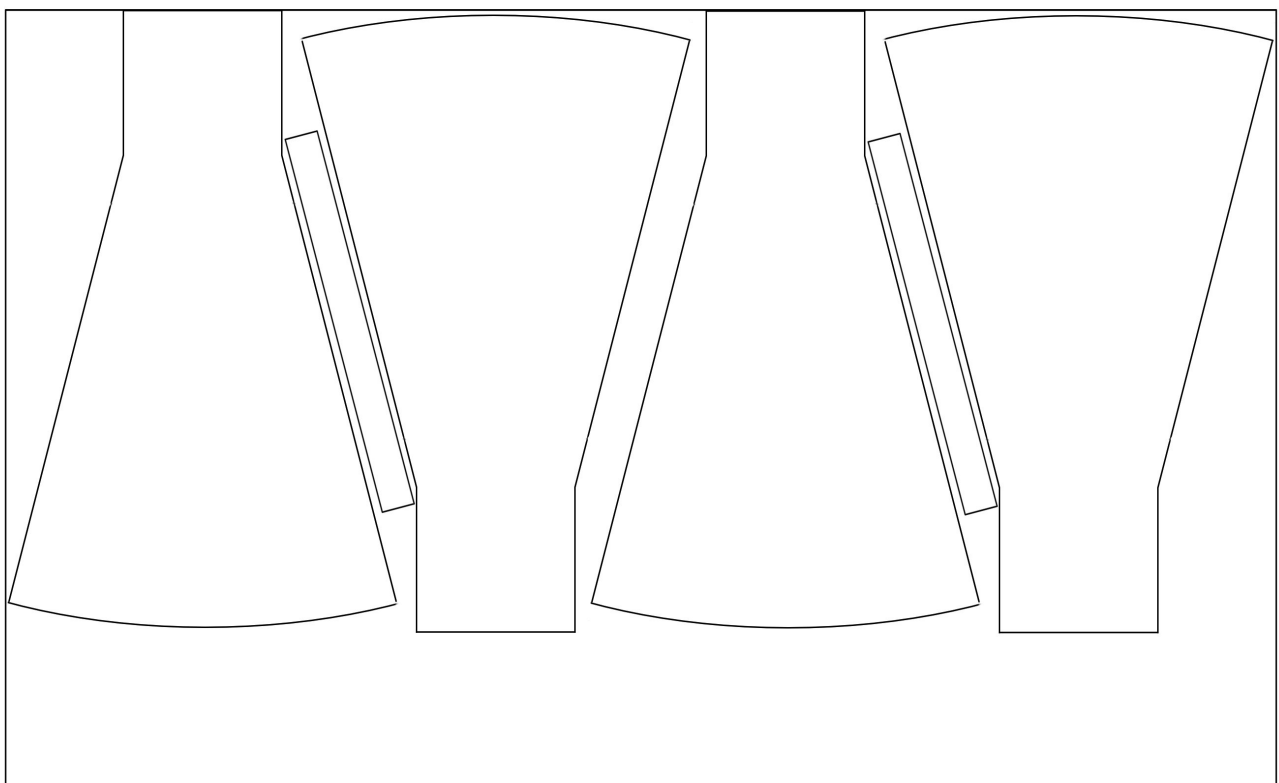
Pääntien mallista oli myös monia malleja (ks. s. 17, kuva 11), joista itseäni miellytti eniten pyöreä halkiollinen malli. Pyöreä päntie suojaa niskaa ja hartioita parhaiten, sillä sen voi tehdä tarpeeksi pieneksi, kun pukemista helpottamassa on halkio. Halkiolla on myös muita hyötyjä, esimerkiksi imetys onnistuisi tarvittaessa ilman riisumista. Halusin myös asuuni pyöreän soljen kiinnittämään halkiota, sillä niitä on löydetty useista haudoista (Thunem 2020, Keyhole neckline).

Kuva 17.
Mekkojen mitat
(Hytönen 2022)

Kuva 18.
Alusmekon
leikkuusuunnitelma
(Hytönen 2022)

Kuva 19.
Olkainemekon leik-
kuusuunnitelma
(Hytönen 2022)

Olkainmekon mallista ja rakenteesta löysin myös monta erilaista versiota (ks. s. 18, kuva 12), joista pitkän harkinnan jälkeen päädyin käyttämään sitä kaikista yksinkertaisinta. Tässä mallissa ei ole erillisiä kiiloja, vaan mekko ommellaan neljästä samanlaisesta kappaleesta. Jokainen kappale on suora rinnalta vyötärölle, jonka jälkeen se levenee helmaan, muodostaen kauniin a-linjan. Tässä mallissa yläosa on kohtuullisen istuva, mutta kuitenkin puettavissa pään yli ilman kiinnikkeitä.

Mekon olkaimista oli kahta eri mallia, leveämpi takaa kiinteä kangaskaistale, sekä kapeat lenkkimäiset hihnat. Tutkimusteni perusteella kallistuin kuitenkin kaksiosaisiin lenkkimäisiin olkaimiin, joiden taakse kiinnittyvä olan yli ulottuvat lenkit kiinnitettään kupurasoljilla rinnalla oleviin lyhyisiin lenkkeihin. Ommellessa päätin kuitenkin jättää rinnalla olevat lenkit pois, koska minulla ei ollut vielä kupurasolkia ja kiinnitin väliaikaisesti pidemmän takalenkin pään rinnalle, kunnes saan asuuni myös soljet.

Ompelin näkymättömät saumat ompelukoneella säästääkseni aikaa, mutta näkyvät osat ompelin käsin. Esimerkiksi päällysmekon olkaimet ovat ommeltu käsin, sekä pystysuuntaiset pitkät saumat (ks. s. 28, kuva 24-25), sekä helma on

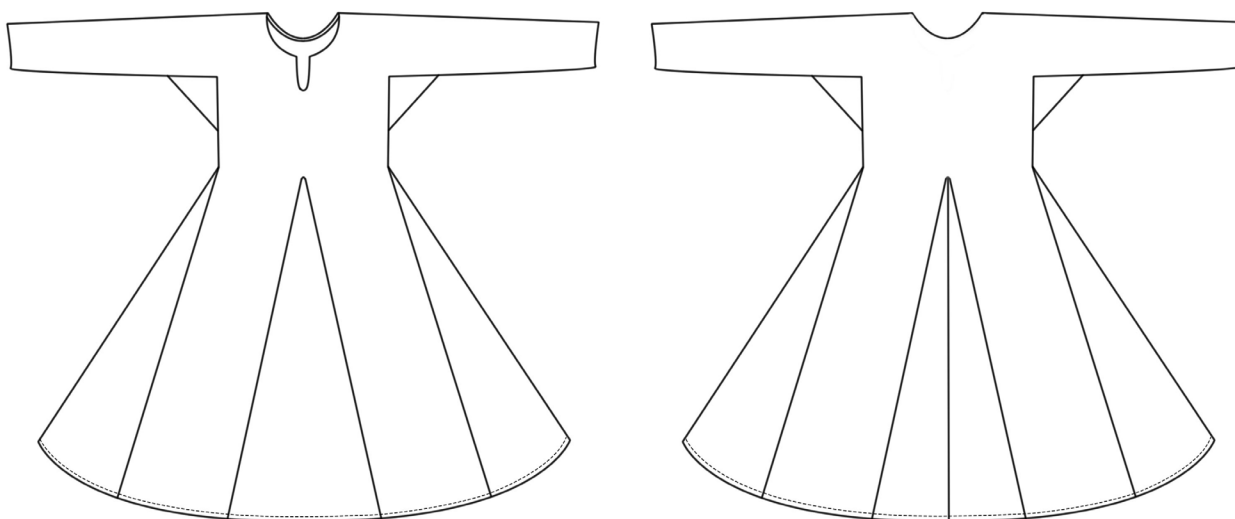
huoliteltu käsin. Myös alusmekon hihansuut ja pääntie on käsin huolitellut. Päädyin huolittelemaan näkyvimvät saumat käsin, koska siten sain mielestäni vaatteesta autenttisemmän näköisen (s. 28, kuva 22-23). Liitin myös tekemäni lautanauhan päällysmekon etureunaan käsin ommellen.

Käsin ommellessa käytin keskiaikamarkkinoilta löytämäni kasvivärjättyä vihreää villalankaa villaisessa päällysmekossa ja pellavaisen alusmekon ompeluun käytin mekkokankaasta purkamiani pellavalankoja. Pellavalangalla ompelu oli haastavaa, sillä yksinkertainen lanka on haurasta ja katkeilee helposti.

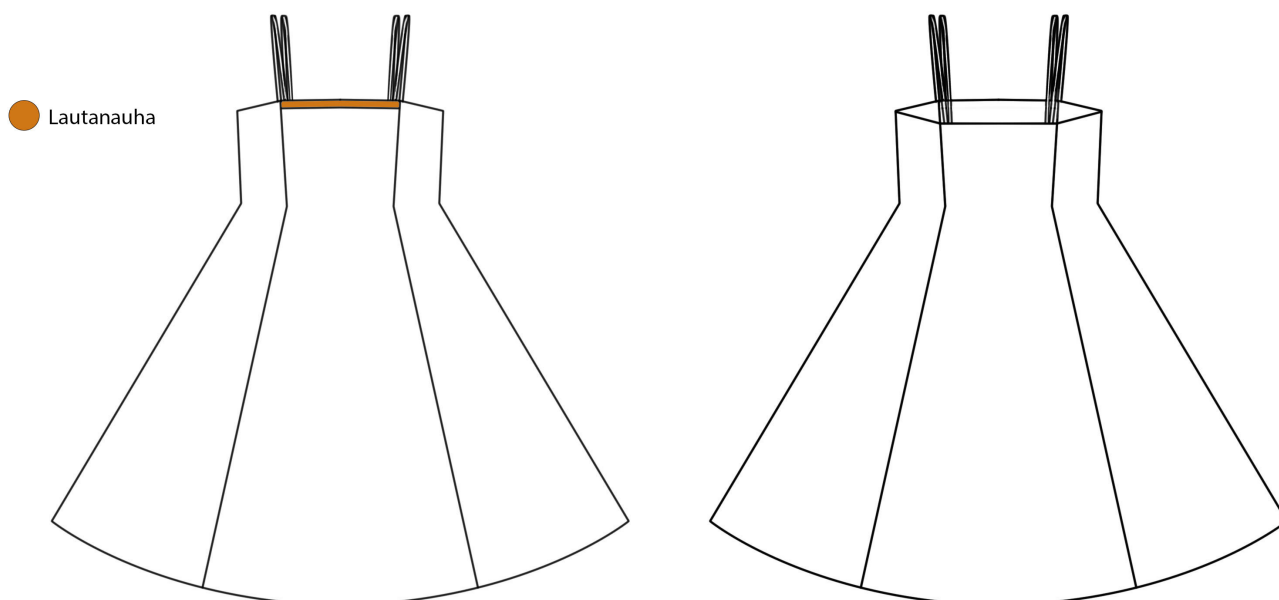
Halusin kuitenkin kokeilla pellavalangalla ompelua ja mielestäni saumasta tuli kauniin käsintehdyn näköinen. Langan heikkouden takia päädyin kuitenkin ompelemaan alusmekosta käsin vain pääntien ja hihansuut. Helman ompelin koneella säästääkseni hermoja ja aikaa.

Pellavakankaasta ei jäänyt juurikaan hukkaa, mutta villakankaasta sen sijaan jäi koko pituudelta hulpionsuuntainen kaistale. Aion hyödyntää ylijääneen villakankaan laukkuna, jotta saan käytettyä kankaat mahdollisimman hyvin hyödyksi.

“Päädyin huolittelemaan näkyvimvät saumat käsin, koska siten sain mielestäni vaatteesta autenttisemmän näköisen.”

Kuva 20.
Alusmekon tasokuva
(Hytönen 2022)

Kuva 21.
Olkainmekon tasokuva
(Hytönen 2022)

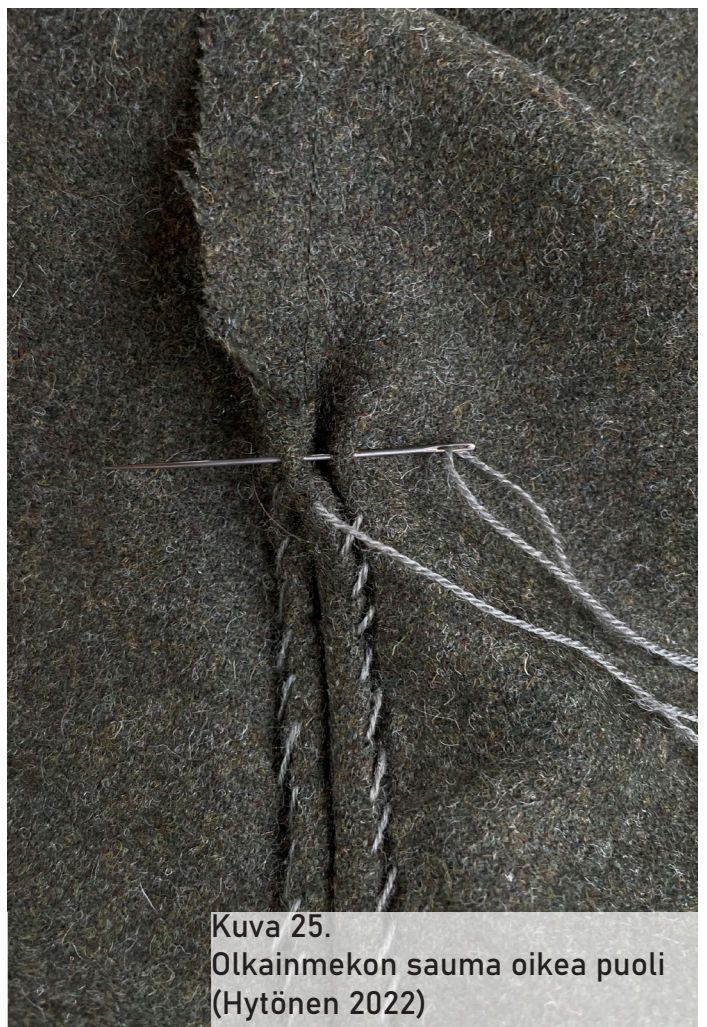
Kuva 22.
Alusmekon päärme oikea puoli
(Hytönen 2022)

Kuva 23.
Alusmekon päärme nurja puoli
(Hytönen 2022)

Kuva 24.
Olkainmekon sauma nurja puoli
(Hytönen 2022)

Kuva 25.
Olkainmekon sauma oikea puoli
(Hytönen 2022)

3.2 Lautanauha

Kuva 26.
Swedish summer light. Kuvituskuva.
(Oscar Nord 2018)

Lautanauha on mm. viikinkien käyttämä kudontatekniikka, jolla valmistettiin sekä yksinkertaisia, että koristeellisia nauhoja esim. vöiksi ja vaatteiden koristeluun.

Lautanauha valmistetaan pujottamalla värjättyjä ja luonnonvärisiä villalankoja pienten nelikulmaisten lautojen rei'istä ja kääntelemällä lautoja tietystä järjestyksessä. Jokaisen käännöksen jälkeen sukkulanka pujotetaan lautalankojen välistä sitomaan kude yhteen.

Laudat valmistettiin joko puusta tai luusta. Nelikulmaisten lautojen nurkkiin tehtiin reiät lankoja varten. Valmistin itselleni setin lautoja leikkaamalla ne laserilla vanerista. Helpottaakseni kierrosten laskemista merkkasin jokaisen laudan nurkan kirjaimella (kuva 27). Lautoja testatessa huomasin, että ohuimmat ja sileämmät laudat toimisivat paremmin, sillä langat tarttuvat ja hankautuvat herkästi. Sain vinkin keskiaikamarkkinoilla erään kojun myyjältä, joka kertoi käyttävänsä

maitopurkista tai pelikorteista tehtyjä lautoja.

Opetellessani tekniikkaa luin Maikki Kariston Lautanauhat (2020)- kirjaa. Kirjasta oli paljon apua tekniikan opettelussa.

Tein useita kokeiluja ennen kuin sain kiinni tekniikasta. Suunnittelin oman yksinkertaisen kuvion, sillä hautalöytöjen perusteella tehdyt valmiit mallit olivat liian vaativia aloittelijalle. Apuna käytin Tablet Weaving Draft Designer - ohjelmaa (kuva 29). Alun perin aioin tehdä myös vyön asuuni lautanauhatekniikalla, mutta päädyin ajanpuutteen takia tekemään nauhaa vain päällysmekon yläreunaan.

Ommellessani nauhaa mekkoon (kuva 30) totesin, että käyttämäni langat olivat liian paksuja. Nauhasta olisi tullut siistimpi ohuemmilla langoilla, joten teen mekkoon uuden autenttisemmän nauhan tulevaisuudessa.

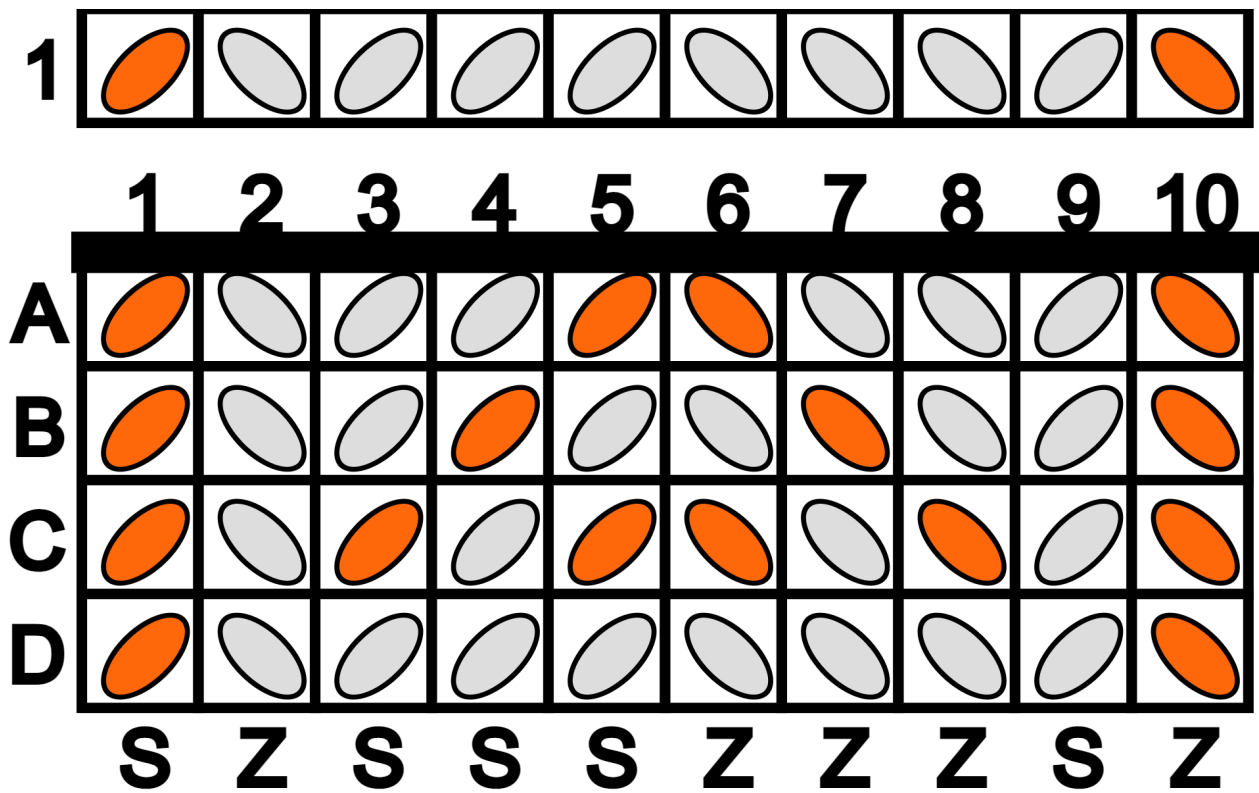
Kuva 27.
Lautanauha tarvikkeet
(Hytönen 2022)

Kuva 28.
Lautanauhaharjoitus
(Hytönen 2022)

Kuva 29.
Lautanauha kaava
Tablet Weaving Draft Designer - ohjelmalla
(Hytönen 2022)

Kuva 30.
Lautanauha olkainmekossa
(Hytönen 2022)

3.3 Kasvivärjäys

Kuva 31.
Calluna vulgaris in late december.
Kuvituskuva.
(Kristaps Grundsteins 2018)

Kuva 32.
Värjätty lanka
(Hytönen 2022)

Kasvivärjäyksen perusidea on hyvin yksinkertainen. Värjäyskasvista keitetään liemi, jossa keitetään värjättävä materiaali. Käytännössä värjääminen vaatii useita työvaiheita ja aikaa, jotta tuloksesta tulee hyvä. Viikingit saivat väriaineensa ja puretteensa kasveista.

Tavoitteenani oli värjätä luonnonvalkoinen lanka keltaiseksi käyttämällä viikinkiajalla tunnettuja menetelmiä ja aineksia. Langaksi valitsin suomalaisen lampaan luonnonvalkoisen 100 % karstalangan sen hyvän värjäytyvyyden takia. Alun perin olin ajatellut värjätä pellavalankaa, mutta tutustuessani värjäykseen opin, että värit tarttuvat parhaiten villaan, joten päädyin loppujen lopuksi siihen. Suomalaisen lampaan karstavillaan päädyin, koska sen paksuus ja ulkonäkö vastasivat läheisesti ajalle tyypillisiä käsin kehrättyjä lankoja.

Väriaineena päätin käyttää kanervaa (*Calluna vulgaris*), koska siitä saatava väri vastasi toivettani ja sen käytöstä värjäyksessä viikinkiaikana on löytynyt arkeologisia todisteita (Priest-Dorman, 1999). Kanervaa oli myös helposti saatavilla. Keräsin tarvittavan määrän maanomistajan luvalla.

Puretus on tärkeä osa värjäysprosessia, koska puretteet parantavat värin säilyvyyttä ja syventävät väriä. Puretukseen käytin alunaa ja viinikiveä, sillä molemmat ovat todennäköisesti olleet käytössä viikinkiaikana. Ilmeisesti kyseisiä mineraaleja saatiin liekokasveista. (Follow the Vikings)

Esivalmistelut

Keräsin tarvittavan määrän väriainetta (n. 500 g), jonka jälkeen huuhtelin niistä roskat ja pölyt. Silppusin kasvit kokonaan, juuria lukuun ottamatta ja annoin niiden liota noin tunnin, sillä aikaa kun pesin langan.

Lampaanvillainen lanka suositeltiin pestävän ennen värjäystä, jotta luontainen lanoliini ja mahdollisesti kehräyksessä käytetty öljy irtoaa, eikä estä värin tarttumista. Pesin villan haaleassa vedessä villan pesuun tarkoitetulla aineella, jonka jälkeen huuhtelin sen hyvin.

Kuva 33.
Huuhdellut kanervat
(Hytönen 2022)

Väriliemen keitto ja värjäys

Keitin värjäysainetta kolme tuntia kiehuvaan järivedessä, jotta kaikki väri irtosi myös kanervan puumaisesta varresta. Tämän jälkeen jäähdytin väriliemen ja siivilöin kasvinosat pois liemestä, jotta ne eivät tartu lankaan. Väriliemen jäähtyttyä 40-asteiseksi lisäsin langat liemeen.

Päätin purettua langat värjäyksen yhteydessä säästääkseni aikaa, joten väriliemen lämmön noustessa 60-asteeseen nostin langat pois liemestä ja lisäsin puretteet liemeen. Alunaa käytin 10 % langan painosta, eli 10 g ja viinikiveä 5 % eli 5 g. Sekoitin puretteet hyvin ja lisäsin langat takaisin liemeen.

Tämän jälkeen nostin väriliemen lämpötilan hitaasti 80-asteeseen. Pysin pitämään lämpötilan 80-85 asteen välillä koko tunnin mittaisen värjäyksen seuraamalla lämpötilaa ja säätämällä sitä tarvittaessa.

Tunnin kuluttua jätin värjätyt langat jäähtymään väriliemeen. Lankojen jäähtyttyä kädenlämpöiseksi, huuhtelin niitä, kunnes vesi oli kirkasta. Levitin vyyhden kuivumaan pyykkitelinelle vaakatasoon, jotta se ei pääse kosteana venymään.

Ohjeet värjäämiseen löysin Anna-Karoliina Tetrin (2010) kirjasta Luonnonvärjäys.

Kuva 34.
Väriliemen keitto
(Hytönen 2022)

Kuva 35.
Puretus
(Hytönen 2022)

Langasta tuli kuivuttuaan hyvin kirkas keltainen, jopa kirkkaampi kuin osasin odottaa. Olisin toivonut hieman syvempää väriä, ehkä suurempi määrä väriainetta olisi vaikuttanut tulokseen. Olisi ollut mielenkiintoista kokeilla samassa liemessä pohjaväritään erilaista, esim. luonnonharmaata lankaa ja nähdä miten erilaiseen tulokseen se olisi johtanut.

Värjäysprosessi itsessään on hyvin mielenkiintoinen, ja jopa arvaamaton kokemattomalle ensikertalaiselle, sillä kasvin ulkonäöstä ei välttämättä voi päätellä lopullista värjäystulosta. Keltainen väri kanervasta ei tulisi

ensimmäisenä mieleen, kasvin vihreyden ja kukkien violetin sävyn perusteella. Prosessi itsessään on myös paljon aikaa vievämpi kuin mitä äkkiseltään voisin luulla, sillä jo itse väriliemen keittämiseen menee useita tunteja.

Moderneilla välineillä, kuten sähköliedellä ja lämpömittareilla lämpötilan pitäminen tasaisena on suhteellisen helppoa, mutta avotulella ja viikinkiaikaisilla välineillä vastaava oli varmasti vaikeaa ja vaati taitoa.

Kuva 36.
Värjäys
(Hytönen 2022)

Tavoitteenani oli opetella myös nålbindning eli neulakinnas, tai yhdellä neulalla neulonta. Olin aikonut käyttää värjäämäni lankaa valmistaessani kyseisellä tekniikalla vaatekappaleen, mutta tekniikka osoittautui liian haastavaksi oppia lyhyessä ajassa. Neulakinnastekniikassa käytetään yhtä noin 10 senttimetriä pitkää puusta tai luusta valmistettua neulaa. Valmistin itselleni neulan katajasta vuolemalla (kuva 37).

Neulan avulla lankaa "solmitaan" ensin ketjumaisesti aloitussilmukoiksi, jonka jälkeen luotuihin silmukoihin solmeillaan kerroksittain uusia silmukoita. Tekniikalla voi neuloa spiraalimaisesti tai tasona.

Kyseinen tekniikka on ollut viikinkiajalla käytössä laajasti, myöskin Suomessa. Tämän takia on kehittynyt useita eri tekniikoita, jotka ovat nimetty niiden käyttöalueiden mukaan.

Kuva 37.
Nålbindning
(Hytönen 2022)

3.4 Lopputulos

Kuva 38.
Linna.
(Hytönen 2022)

Valmis puku koostuu valmistamistani pitkähihaisesta ja -helmaisesta pellavaisesta alusmekosta, sekä olkaimellisesta, nilkkapituisesta villamekosta.

Villainen olkainmekko on leikkaukseltaan hyvin yksinkertainen. Leveä ja pitkä helma tuo mekkoon kuitenkin näyttävyyttä. Valitsemani syvän vihreä väri sopii loistavasti alkuperäiseen ajatukseeni, jota visualisoin moodboardissa (ks. s. 12).

Konseptiirroksesta (ks. s. 21) poiketen päätin pidentää päällysmekon helman ommellessa nilkkapituiseksi. Pidempi helma suojaa paremmin alusmekkoa likaantumiselta, sekä lämmittää myös tuulella. Näkyvät saumat ompelin käsin, jotta mekko saisi enemmän käsintehtyn tuntua. Näin ommellut saumat tuovat leikkaukseltaan yksinkertaiseen pukuun myös lisää mielenkiintoisia yksityiskohtia.

Kutomani lautanauhan kiinnitin olkaimekkoon koristeeksi. Totesin kuitenkin, että nauha on turhan paksu, joten vaihdan sen myöhemmin ohuempaan versioon. Nauha tuo mekkoon kauniin yksityiskohdan ja samalla yhdistää asuni värimaailmaa.

Pellavaisen alusmekon malli on väljä, jotta se on helppo pukea ja riisua. Siinä on myös kainalokiilat lisäämässä liikkuvuutta. Tein hihoista istuvat, mutta tarpeeksi väljät, jotta ne voi tarvittaessa kääriä. Pääntie on itsessään tarpeeksi pieni suojaamaan niskaa ja kaulaa, mutta halkion ansiosta helppo vetää pään yli.

Halkiota kiinnittämässä minulla on pronssinen Kalevala Korun solki-7 (ks. s. 43). Kyseinen solki on viikinkiajalta

Vakka-Suomesta löytyneiden solkien malleja mukaillen sommiteltu (Kalevala Koru Oy, Vanhojen korujen kuvasto, 2011). Solki vastaa ulkonäöltään läheisesti viikinkien käyttämiä solkia, vaikkakin on hieman isompi, kuin kyseisessä tarkoituksessa käytetyt soljet.

Puvusta puuttuu vielä olennaisena osana kupurasoljet, jotka kiinnittävät olkaimet etupuolella. Kuvassa 40 (s. 42) solkien sijaintia ja mittakaavaa havainnollistamassa on vanerista valmistetut versiot, jotka korvaan myöhemmin oikeilla. Soljista tulee roikkumaan helminauhan lisäksi tarpeellisia tavaroita, esimerkiksi kotelo ompeluneuloille ja veitsi. Pukua voi käyttää myös ilman solkia, jolloin se kuvastaisi yhteiskunnassa alempana elävää henkilöä.

Puku oli minulla päällä Savonlinnan Syystulilla, jossa oli keskiaikaisteemaiset markkinat. Valitettavasti markkinoilla ei ollut muita teeman mukaan pukeutuneita vierailijoita, vaikka monet myyjät olivatkin panostaneet pukeutumiseen. Siitä huolimatta tunsin ylpeyttä pukiessani päälle itse valmistamani asun.

“Pukua voi käyttää myös ilman solkia, jolloin se voisi kuvastaa yhteiskunnassa alempana elävää henkilöä.”

Kuva 39.
Asu
(Jokela 2022)

Kuva 40.
Lähikuva tulevista
asusteista
(Jokela 2022)

Kuva 41.
frozen small branch. Kuvituskuva.
(Bas van den Eijkhof 2020)

Vaatteet ovat jo hyvä pohja puvulle, mutta uskottava puku tarvitsee myös asusteita. Aion jatkaa puvun kokoamista lisäämällä siihen yksityiskohtia asusteiden muodossa, sekä mahdollisesti muita vaatekappaleita.

Kupurasolkien lisäksi haluan pukuuni tarve-esineitä, jotka tulevat roikkumaan soljista. Tällaisia esineitä voisi olla esimerkiksi kampa, neulakotelo ja veitsi. Näitä tuskin valmistan itse, mutta keskiaika- ja viikinkiteemaisissa tapahtumissa näitä on usein myynnissä. Asun osien ostaminen tukee myös autenttisuutta, sillä viikinkiaikanakaan kaikkea ei voinut tehdä itse.

Vaatteiden valmistuksessa ylijääneestä kankaasta aion ommella laukun, johon lisään puiset kahvat (kuva 43). Laukkuun voisin mahdollisesti kokeilla myös kirjontaa uutena tekniikkana. Asustani puuttuvat myös jalkineet, joten niiden valmistus tai ostaminen on myös oleellista. Nahkaisten kenkien tekeminen itse olisi uusi haaste, sillä nahkan käsittely on minulle uutta. Kuvassa 42 Osebergin laivahaudasta löytyneiden kenkien rekonstruktio esimerkkinä kenkien mallista.

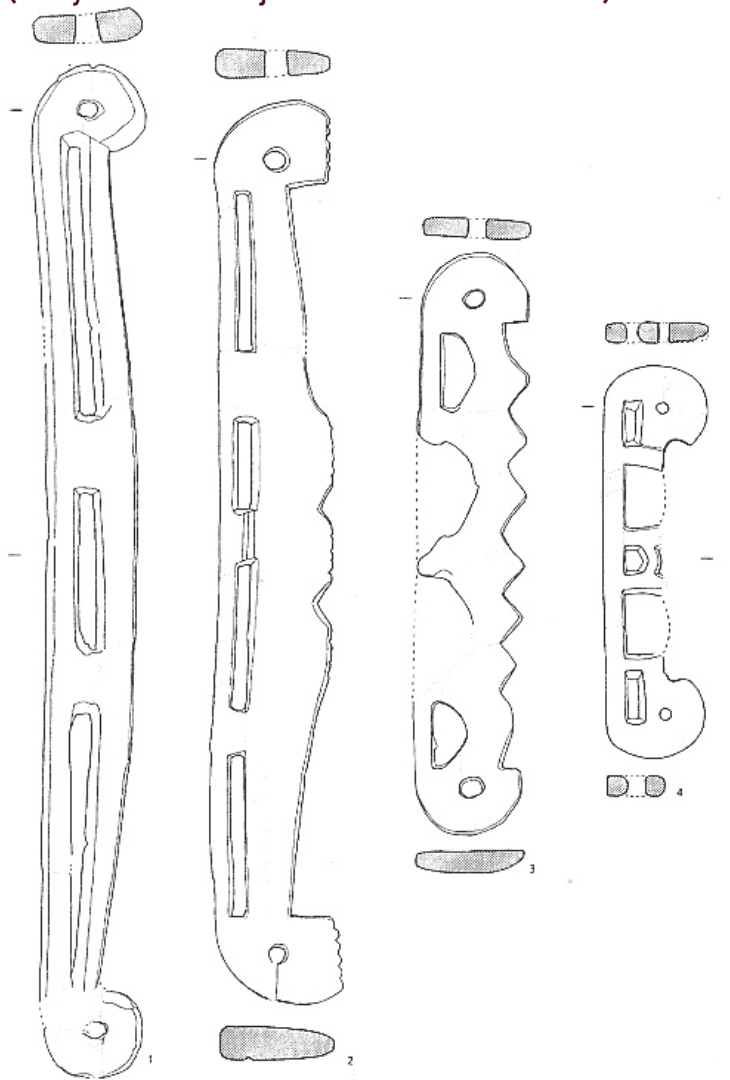
Puvun käyttö ajoittuu sellaisenaan lähinnä kevään ja kesän lämpimiin kuukausiin, mutta lisäämällä kerroksia esimerkiksi villaisen alusmekon ja takin muodossa voi pukua käyttää myös kylmempinä kuukausina. Vaatteiden osalta nämä voisivat olla hyviä jatkoprojekteja tuomaan jatkoaikaa asun pitämiseksi. Samalla pääsisin hyödyntämään aiempien vaatteiden suunnittelussa ja ompelussa oppimiani asioita.

Kuva 42.

Toril Sørbøen tekemä rekonstruktio Osebergin kengistä.

(Willy Fredriksen julkaisuaika tuntematon)

Kuva 43.

Piirroksat Hedebysta löydetyistä laukunkahvoista.

(Florian Westphal julkaisuaika tuntematon)

Kuva 44.
Markkinat
(Hytönen 2022)

Kuva 45.
Linnassa
(Hytönen 2022)

4 Pohdinta

Kuva 46.
Koivut. Kuvituskuva.
(Patrick Hendry 2017)

Opinnäytetyössäni suunnittelin ja toteutin itselleni viikinkipuvun. Työni tärkeänä osana oli taustatutkimus. Tutkin viikinkiaikaisia löytöjä, jotta sain tietoa, johon pohjata suunnitteluni. Tiedonhakuni suuntautui kirjoihin, sekä internet lähteisiin. Kirjallisuutta aiheesta löysin yllättävän vähän, sillä suurin osa löytämistäni kirjoista kertoi historiallisista vaatteista hyvin yleisesti, eikä niistä löytynyt juurikaan hyödyllistä tietoa.

Taustatutkimus

Kirjallisuuden puutteen takia siirryin internettiin ja aloitin tiedonhaun tutustumalla eri museoiden tietokantoihin. Tämäkään ei tuottanut haluamaani tulosta, joten lähdin etsimään artikkeleita ja blogeja aiheesta. Tämä osoittautui parhaaksi lähestymistavaksi, sillä löysin lukemattomia ammattilaisten ja harrastajien tuottamia tekstejä. Ongelmana oli kuitenkin varsinkin ammattitekstien kohdalla kielimuuri, sillä suuri osa oli norjan- tai ruotsinkielisiä, eikä niistä löytynyt käännöksiä. Näiden tilanteiden tullessa kohdalle yritin etsiä artikkeleita, jotka käyttivät alkuperäistä teosta lähteenään, jotta sain käsityksen mitä alkuperäinen teksti piti sisällään.

Käytyäni läpi monet artikkelit ja blogit huomasin, että lähteiden merkitseminen on hyvin tärkeää tehdä jo tutkimuksen alkuvaiheessa. Myöhemmin on hankala etsiä lähteitä tiedonjyväsille, jotka on kirjoittanut ylös milloin mihinkin vihkon kulmaan. Tässä olisi minulla ehdottomasti parannettavaa, koska lähteiden merkitseminen alusta alkaen säästäisi suurelta määrältä työtä myöhemmässä vaiheessa.

Suunnittelu

Suunnitteluvaihe sujui vaivattomasti, sillä huolellinen taustatyö oli rakentanut jo perustan puvulle.

Luonnostellessa tarkentui eri osien mallit ja väritykset. Luonnosten määrä jäi loppujen lopuksi vähäiseksi, koska minulla oli jo tarkka kuva mielessäni, miltä puku tulisi näyttämään. Apuna käytin Gilletten pukusuunnittelun mallia, jossa oli mielestäni hyvin loogiset vaiheet. Gilletten mallia seuraamalla sain omalle työlleni rakennetta ja minun oli helpompi edetä, kun seuraava vaihe oli tiedossa. Onnistuin mielestäni hyvin hyödyntämään mallia suunnitteluprosessin runkona ja samalla opin pukusuunnittelun metodeja.

Moodboardien kokoaminen toimi hyvänä ideoinnin työkaluna, sillä kuvia selatessa värimaailma, muotokieli ja kokonaisuus tiivistyivät konkreettiseksi ideaksi. Hahmon moodboard (s. 11) kiteytti fiiliksen, jonka halusin välittää puvun avulla. Toinen moodboard (s. 12) visualisoi asun värimaailman ja antoi puvun suunnittelulle punaisen langan, jota seurasin suunnittelu- ja produktiovaiheen ajan.

Moodboardien jälkeen lähdin luonnostelemaan taustatutkimuksesta nousseita vaihtoehtoja. Luonnostelun avulla vertailin eri malleja ja tyytlejä, joita olin löytänyt, sekä historiallisista lähteistä että harrastajien versioista. Valinnat malleista tein loppujenlopuksi kuitenkin oman mieltymyksen ja kohteenani olleen ajankohdan ja sijainnin mukaan.

Luonnostellessa opin, että pienikin muutos esimerkiksi pääntien mallissa muuttaa kokonaisuutta yllättävän paljon. Luonnoksia olisin voinut tehdä enemmän, jotta ajatuksenjuoksuni olisi tarkemmin esillä.

Luonnosten kautta tarkentuneen konseptin visualisoin pukukuvana (s. 21). Pukukuva näyttää koko asun konseptin luomani hahmon yllä ja siten konkretisoi siihenastisen työni tulokset. Lisäsin kuvaan myös selitykset yksityiskohdille, jotka lisään asuun myöhemmin (s. 22).

Pukukuvassa tulee mielestäni hyvin esille kokonaisuus, jota tavoittelen. Pukukuva on hyvin tärkeä vaihe pukusuunnittelussa, joten olen tyytyväinen, että onnistuin siinä kuvaamaan hahmoni olemuksen sellaisena, kuin olin sen kuvitellut.

Toteutus

Kaavoitus lähti käyntiin hyvin, kun pukukuvan perusteella vaateen ulkonäkö ja malli olivat selvät. Molempien mekkojen kankaista oli tarkoitus tulla mahdollisimman vähän hukkaa, sillä viikinkiaikana tekstiilit olivat arvokasta tavaraa, jota tuskin käytettiin huolimattomasti. Pidin mielessä taustatutkimuksen aikana näkemäni hypoteettiset versiot kaavoista, joita sitten muokkasini miellyttämään itseäni ja konseptiani.

Alusmekkoon lisäsin ommellessa kiilat myös eteen ja taakse, koska mielestäni helma ei ollut tarpeeksi runsas pelkillä sivusaumoihin ommelluilla kiiloilla. Lisäämällä kiilat sain myös hyödynnettyä tarkemmin ostamani kankaan, josta ei jäänytkaan suurta määrää hukkaa.

Etu- ja takakiilan istutus tuotti ongelmia, koska edessä ja takana ei ollut saumoja, joihin kiilan olisi lisännyt. Minun täytyi siis leikata kappaleisiin halkiot, joihin ommella kiilat. Kiilojen kärkien ompelu oli haastavaa, enkä saanut niitä mielestäni tarpeeksi siisteiksi. Leveämmät saumavarat olisivat todennäköisesti helpottaneet

ompelua, mutta päätin jättää kiilat sellaisekseen, sillä ne jäivät kuitenkin piiloon päällimmäisen mekon alle.

Alusmekon ompelu oli muutenkin haastavaa, sillä valmiita kaavoja ei ollut ja kaikki piti mitailla hyvin tarkkaan, jotta vaatteesta tuli toimiva ja oikein istuva. Ompelin hihansuiden ja pääntien päärmeet käsin päärmeapistolla, jotta vaatteeseen tulisi käsintehty ilme. Pistot näkyvät myös päällepäin, jolloin se tuo työhön tiettyä autenttisuuden tuntua verrattuna, jos päärmäys olisi tehty ompelukoneella. Käsinompeluun käytin mekon pellavakankaasta purettuja lankoja, jotka kyllä näyttivät hyvältä, mutta vaikeuttivat ompelua. Langat olivat hauraita ja epätasaisia, joten ne katkeilivat helposti. Ompelinkin helman päärmeen koneella juuri tämän takia, sillä se ei kuitenkaan ole yhtä näkyvä, kuin hihat ja pääntie.

Helmaa tasoittaessa huomasin mitanneeni kiilojen korkeudet väärin, jonka seurauksena helmasta tuli vähän turhan lyhyt ja epätasainen. Tarkemmalla mittaamisella ja sovitusnuken avulla tämä olisi vältetty, mutta seuraavaa mekkoa ommellessa osaan ottaa nämäkin huomioon. Tein monia huolimattomuusvirheitä ompelun aikana, mistä opinkin, että kannattaa aina ommella virkeänä ja hyvin levänneenä. Myös ompelun suunnittelu etukäteen olisi suureksi avuksi.

Olkainmekon kaavoitus ja ompelu onnistui hyvin, sillä kaava oli hyvin yksinkertainen ja koostui vain neljästä samanlaisesta osasta. Neljän samanlaisen osan ja yksinkertaisen leikkauksen takia mittojen ottaminen oli myös helpompaa. Konseptikuvasta poiketen päätin pidentää helman nilkkapituseksi. Jätin ommellessa ylä- ja alareunaan reilut saumavarat, jotta mekkoa on mahdollista muokata myöhemmin tarpeen mukaan.

Pitkät pystysaumamat ompelin aikaa säästääkseni ompelukoneella. Huolittelin saumavarat käsin päärmepistolla. Ensimmäisen sauman ommeltuani päätin, että haluan pistot näkyvämmiksi päälipuolelle, jotta vaate näyttäisi enemmän käsintehdyttä. Päädyin purkamaan sauman ja opelemaan näkyvämmiin pistoiin.

Leikkuusuunnitelmien ja tasokuvien tuottaminen oli minulle uutta, mutta hyvien vinkkien ja esimerkkien avulla opin tekemään niitäkin. Tasokuvia varten kuvasin vaatekappaleet lattialle tasaisesti levitettyinä, jonka jälkeen jäljensin kuvat photoshopilla.

Varsinaisten vaatekappaleiden valmistamisen lisäksi halusin oppia viikinkiajalle tyypillisiä käsitöitä, koska halusin oppia mahdollisimman paljon uusia tekniikoita, joita voisin käyttää tulevaisuudessa. Valitsin kokeiltaviksi kasvivärjäyksen, lautanauhan ja yhdellä neulalla neulomisen.

Kasvivärjäys oli hauska kokeilu. Päädyin kokeilemaan tekniikkaa, koska tekstiilien värjäys oli oleellinen osa vaateen valmistusta viikinkiaikana ja halusin itse kokea millaista kasveilla värjääminen on. Tavoitteeni tekniikan oppimisesta täytyi ja innostuin värjäyksestä. Värjäysprosessi on hyvin mielenkiintoinen ja vaikka koko prosessi väriaineen keräämisestä värjätyn langan käyttämiseen on hyvin aikaavievää, on se kuitenkin sen arvoista. Opin paljon eri kasveista ja niiden tuottamista väreistä ja isona yllätyksenä tulikin värin lähteen ja lopputuloksen värin ero. Esimerkiksi käyttämäni kanervan värit kasvina olivat vihreä ja liila, mutta sillä värjätystä langasta tuli kirkas keltainen. Seuraavaksi haluan kokeilla värjätä kangasta, sekä eri kasveja eri värien lähteinä.

Värjäämäni lankaa minun oli tarkoitus käyttää yhdellä neulalla neulomissani asusteessa, mutta tekniikka osoittautui liian vaikeaksi oppia lyhyessä ajassa. Valmistin itselleni katajasta neulan, sillä valmiita ei ollut saatavilla. Päätin kuitenkin jättää tämän tekniikan suosiolla sivuun ja palata siihen paremmalla ajalla. Tästä löysin kuitenkin yhä enemmän kunnioitusta sen aikaisille käsityöläisille ja heidän taidoilleen.

Lautanauhan valmistaminen omaan asuuni oli yksi tavoitteistani, jossa onnistuin mielestäni hyvin. Valmistin setin lautoja, sekä sukkulan vanerista laserilla leikkaamalla, koska jälleen työkaluja ei ollut valmiina saatavilla muuten kuin nettikaupoissa. Opettelin tekniikan ensin valmiilla kaavoilla, mutta halusin myös kokeilla oman kaavan luomista. Oikeisiin löytöihin pohjautuvat kaavat olivat liian haastavia aloittelijalle, joten tein omasta nauhastani yksinkertaisemman. Löysin ohjeman, jolla sain helposti tehtyä luonnostelemani idean (s. 32, kuva 29), jonka jälkeen kudoin sen mukaisen nauhan koristeeksi olkainmekkoni olkainten väliin. Nauhaa mekkoon ommellessa huomasin kuitenkin, että nauha on turhan paksua, mutta päätin siitä huolimatta käyttää sitä, kunnes saan tehtyä uuden ohuemmillä langoilla kudotun version.

“Lautanauhan valmistaminen omaan asuuni oli yksi tavoitteistani, jossa onnistuin mielestäni hyvin.”

Uusien tekniikoiden opettelu oli hyvin innostavaa ja niillä valmistettujen asioiden käyttäminen osana asua oli hyvin tyydyttävää. Aion ehdottomasti jatkaa jo opittujen taitojen hiomista ja uusien opiskelua.

Käyttäjäkokemus

Tavoitteenani oli vieraillla Hämeenlinnan keskiaikafestivaaleilla esittelemässä asuani, mutta työkiireiden takia ne jäivät valitettavasti välistä. Kyseisessä tapahtumassa viikinkiharrastajat ovat hyvin esillä, sillä tapahtuma-alueella on erillinen viikinkiteemainen leiri, johon haluaisin vielä joskus osallistua. Korvaavana tapahtumana kävin Savonlinnan syystulilla, jossa oli myös keskiaikateemainen markkina-alue. Harmikseni olin ainut teeman mukaan pukeutunut vierailija, mutta onneksi tapahtuman myyjät olivat teeman mukaisesti pukeutuneet keskiaikaisiin asuihin.

Heti markkina-alueelle saapuessani sain erään kojun myyjiltä hyvää palautetta asustani, mikä tuntuikin hyvältä, sillä olinhan nähnyt paljon vaivaa sen eteen. Myös Villapakan, josta ostin villakankaani, myyjät kehuivat tuotoksiani ja juttelinkin tovin asun valmistuksesta heidän kanssaan. Syystulien ehdoton kohokohta oli, kun kuvasin asua Olavinlinnassa. Sisäpihalla luokseni tuli pieni tyttö joka kysyi varovaisesti, että olenko minä tämän linnan prinsessa. Harmikseni jouduin vastaamaan kieltävästi, mutta sain kuitenkin ihanan pukuun liittyvän muiston.

Tulevaisuus

Valmistamani vaatteet luovat jo hyvän pohjan asulle, mutta jotta siitä tulisi

uskottava, tarvitsee se myös asusteita. Asun olennainen osa on rinnalle tulevat kupurasoljet, joita on löydetty useista viikinkinaisten haudoista. Jää nähtäväksi onnistunko tekemään itse soljet, vai päädyntkö valmiisiin malleihin. Solkien paikkaa ja käyttötarkoitusta havainnollistamaan tein laserilla oikeassa mittakaavassa olevat mallit (s. 42).

Solkien väliin ripustettavia helmiä aion etsiä lisää ja soljista roikkumaan lisään mahdollisesti myös pieniä tarvekaluja, esimerkiksi neulakotelon ja veitsen. Lisäksi aion valmistaa puukahvaisen laukun, johon hyödynnän mekoista ylijääneet kangaspalat. Laukkuun voisi kokeilla kirjontaa, joka olisi myös uusi tekniikka opeteltavaksi. Myös takin ja villaisen alusmekon valmistus kiinnostaa, jotta pukua voisi käyttää myös kylmempinä vuodenaikoina. Myös neulotut sukat tai käsineet ovat tavoitteenani, mikäli onnistun oppimaan neulonnan yhdellä neulalla.

Pukuun aion myös lisätä nahkaiset kengät, joiden valmistaminen antaisi mahdollisuuden tutustua nahkan työstämiseen. Ajan puutteen takia asusteiden suunnittelu ja valmistus jää opinnäytetyön ulkopuolelle. Asu ei todennäköisesti tule koskaan olemaan valmis, sillä uusia ideoita syntyy sitä mukaa kun entiset saa valmiiksi.

“Hetimarkkina-alueelle saapuessani sain erään kojun myyjiltä hyvää palautetta asustani, mikä tuntuikin hyvältä, sillä olinhan nähnyt paljon vaivaa sen eteen.”

Koko projektista jäi minulle monia onnistumisen kokemuksia, joita toivottavasti kerään jatkossa lisää. Uusien asioiden oppiminen oli parasta koko prosessissa, tietenk in upean asun lisäksi. Onnistuin mielestäni toteuttamaan hyvin itselleni asettamat tavoitteet. Valmistamistani vaatteista tuli hienot ja autenttisen näköiset, ja voin pukea ne viikinkiteemaisiin tapahtumiin ylpeänä.

Myös oppimiselle asettamani tavoitteet täyttyivät, varsinkin Gilletten avulla pukusuunnitteluun tutustuminen toi syvemmän ymmärryksen suunnittelusta prosessina ja koen olevani valmiimpi alan tehtäviin tulevaisuudessa.

Viikinkiaikaisia käsitöitä opiskellessani koin sekä onnistumisia että pettymyksiä, mutta aion ehdottomasti palata haasteisiin paremmalla ajalla. Sain uutta intoa käsitöihin ja haluankin perehtyä vielä lisää muinaisiin ja perinteisiin tekniikoihin. Voisin nähdä itseni jonakin päivänä jakamassa oppimiani taitoja muille, sillä tavoitteenani tulevaisuudelle on säilyttää katoamassa olevia tekniikoita.

Kuva 47.
Kalliolla
(Hytönen 2022)

Lähteet

Archaeology in Europe. Viking Archaeology. Verkkojulkaisu. Verkkopalvelu Euroopan arkeologiasta. <http://education.archeurope.com/> Viitattu 8.11.2022

Follow the Vikings. How the Vikings dyed their textiles. Verkkojulkaisu. Stavangerin yliopiston arkeologisen museon ylläpitämä kulttuurikierrös. <https://www.followthevikings.com/discover/culture/textiles/how-vikings-coloured-cloth> Viitattu 14.11.2022

Gillette, J. Michael 2008. Theatrical design and production: An introduction to scenic design and construction, lightning, sound, costume and makeup. 6th Edition. New York: McGraw-Hill Companies, Inc.

Gradova, K. V. & Gutina, E. A. 1987. Teatteripuku. Helsinki: Valtion painatuskeskus

Graham-Campbell, James 2021. Viking art. Lontoo: Thames & Hudson Ltd.

Hurstwic. Clothing in the Viking age. Verkkojulkaisu. Verkkopalvelu viikinkiajan historiasta. https://www.hurstwic.com/history/articles/daily_living/text/clothing.htm#women Viitattu 13.11.2022

Kalevala Koru Oy. Vanhojen korujen kuvasto. Verkkojulkaisu. Kuvasto vanhoista Kalevala koruista. http://kalevalakoru.nemoin.net/korut/import_batch_1/solki-7/ Viitattu 25.11.2022

Karisto, Maikki 2020. Lautanauhat. Helsinki: Tammi

National Museum of Denmark. The clothes and jewellery of the Vikings. Verkkojulkaisu. Tanskan kansallismuseon tietopankki historiasta. <https://en.natmus.dk/historical-knowledge/denmark/prehistoric-period-until-1050-ad/the-viking-age/the-people/clothes-and-jewellery/> Viitattu 14.11.2022

Priest-Dorman, Carolyn 1999. Colors, Dyestuffs, and Mordants of the Viking Age: An Introduction. <https://www.cs.vassar.edu/~capriest/vikdyes.html> Viitattu 14.11.2022

Tetri, Anna-Karoliina 2010. Luonnonvärjäys. Porvoo: Moreeni

Thunem, Hilde 2020. Viking women: Aprondress. <https://urd.priv.no/viking/smokkr.html#int-material> Viitattu 8.11.2022

Thunem, Hilde 2020. Viking women: Underdress. <https://urd.priv.no/viking/serk.html#ev-pleated> Viitattu 8.11.2022

Kuvalähteet

- Kuva 1. Storiès 5.3.2020. Valokuva. Unsplash.
<https://unsplash.com/photos/mom7DQljtW4> . Viitattu 28.11.2022
- Kuva 2. Flore W julkaisuaika tuntematon. Valokuva. Pixabay.
<https://pixabay.com/photos/viking-drakar-boat-norway-4601896/> . Viitattu 28.11.2022
- Kuva 3. Elio Santos 12.9.2019. Embroidery of Tibaldinho. Valokuva. Unsplash.
https://unsplash.com/photos/5ZQn_gWKvLE . Viitattu 28.11.2022
- Kuva 4. Pontus Wellgraf 1.8.2019. Looking through the blur into the distance to find focus. Valokuva. Unsplash.
<https://unsplash.com/photos/7SwIRRHckds> . Viitattu 28.11.2022
- Kuva 5. Gillette, J. Michael 2008. Gillette kaavio 2.1. Valokuva.
Theatrical design and production: An introduction to scenic design and construction, lightning, sound, costume and makeup. 6th Edition. New York: McGraw-Hill Companies, Inc. Viitattu 28.11.2022
- Kuva 6. Liliya Grek 20.2.2019. Valokuva. Unsplash.
<https://unsplash.com/photos/tGB6ELI22ME> . Viitattu 28.11.2022
- Kuva 7. Roman Kraft 10.1.2018. Winter berries. Valokuva. Unsplash.
https://unsplash.com/photos/xqndS_pRxNU . Viitattu 28.11.2022
- Kuva 8. Nationalmuseet, Copenhagen julkaisuaika tuntematon. The British Museum: Viking women, warriors, and valkyries. Valokuva.
<https://www.britishmuseum.org/blog/viking-women-warriors-and-valkyries> Viitattu 28.11.2022
- Kuva 9. The Trustees of the British Museum julkaisuaika tuntematon. The British Museum. Valokuva.
https://www.britishmuseum.org/collection/object/H_1999-1001-1 . Viitattu 28.11.2022
- Kuva 10. Hytönen, Anu 2022. Luonnoksia. Digitaalinen piirros. Tekijän sähköiset kokoelmat.
- Kuva 11. Hytönen, Anu 2022. Luonnoksia alusmekosta. Digitaalinen piirros. Tekijän sähköiset kokoelmat.
- Kuva 12. Hytönen, Anu 2022. Luonnoksia olkainmekosta. Digitaalinen piirros. Tekijän sähköiset kokoelmat.
- Kuva 13. Hytönen, Anu 2022. Luonnos alusmekosta ja materiaalinäytteet. Digitaalinen piirros. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 14. Hytönen, Anu 2022. Luonnos olkainmekosta ja materiaalinäytteet. Digitaalinen piirros. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 15. Hytönen, Anu 2022. Pukukuva konsepti. Digitaalinen piirros. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 16. Hanna Hagelin 25.7.2022 Valokuva. Unsplash.
<https://unsplash.com/photos/NmJGk--7syA> Viitattu 28.11.2022

Kuva 17. Hytönen, Anu 2022. Mekkojen mitat. Digitaalinen piirros. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 18. Alusmekon leikkuusuunnitelma. Digitaalinen piirros. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 19. Olkainmekon leikkuusuunnitelma. Digitaalinen piirros. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 20. Hytönen, Anu 2022. Alusmekon leikkuusuunnitelma. Digitaalinen piirros. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 21. Hytönen, Anu 2022. Olkainmekon leikkuusuunnitelma. Digitaalinen piirros. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 22. Hytönen, Anu 2022. Alusmekon päärme oikea puoli. Digitaalinen piirros. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 23. Hytönen, Anu 2022. Olkainmekon päärme nurja puoli. Digitaalinen piirros. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 24. Hytönen, Anu 2022. Alusmekon päärme oikea puoli. Digitaalinen piirros. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 25. Hytönen, Anu 2022. Olkainmekon päärme nurja puoli. Digitaalinen piirros. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 26. Oscar Nord 9.6.2018 Swedish summer light. Valokuva. Unsplash.
<https://unsplash.com/photos/kIfFuFQr7a8> . Viitattu 28.11.2022

Kuva 27. Hytönen, Anu 2022. Lautanauha tarvikkeet. Digitaalinen piirros. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 28. Hytönen, Anu 2022. Lautanauhaharjoitus. Valokuva. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 29.
<https://jamespbarrett.github.io/tabletweave/>

Kuva 30. Hytönen, Anu 2022. Lautanauha olkainmekossa. Valokuva. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 31. Kristaps Grundsteins 29.1.2018 Calluna vulgaris in late december. Valokuva. Unsplash.

<https://unsplash.com/photos/uBqMx7quDFo> . Viitattu 29.11.2022

Kuva 32. Hytönen, Anu 2022. Värjätty lanka. Valokuva. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 33. Hytönen, Anu 2022. Huuhdellut kanervat. Valokuva. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 34. Hytönen, Anu 2022. Väriliemen keitto. Valokuva. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 35. Hytönen, Anu 2022. Puretus. Valokuva. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 36. Hytönen, Anu 2022. Värjäys. Valokuva. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 37. Hytönen, Anu 2022. Nålbindning. Valokuva. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 38. Hytönen, Anu 2022. Linna. Valokuva. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 39. Jokela Milla 15.11.2022. Asu. Tekijän sähköiset kokoelmat. Valokuva.

Kuva 40. Jokela Milla 15.11.2022. Lähikuva tulevista asusteista. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Valokuva.

Kuva 41. Bas van den Eijkhof 14.9.2020. frozen small branch. Valokuva. Unsplash.

https://unsplash.com/photos/p1K_6Rx00zw . Viitattu 29.11.2022

Kuva 42. Willy Fredriksen julkaisuaika tuntematon. Toril Sørboen tekemä rekonstruktio Osebergin kengistä. Oseberg Viking Heritage. The Oseberg ship. Valokuva.

<https://osebergvikingarv.no/eng/the-oseberg-ship/the-oseberg-find-in-short/viking-age-footwear/> . Viitattu 29.11.2022

Kuva 43. Florian Westphal julkaisuaika tuntematon. Piirrokset Hedebysta löydetyistä laukunkahvoista. Dawn's Dress Diary. Hedeby/Haithabu bag handles. Valokuva.

<https://dawnsdressdiary.wordpress.com/2019/03/04/hedeby-haithabu-bag-handles/> . Viitattu 29.11.2022

Kuva 44. Hytönen, Anu 2022. Markkinat. Valokuva. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 45. Hytönen, Anu 2022. Linnassa. Valokuva. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 46. Patrick Hendry 31.10.2017. Valokuva. Unsplash.

https://unsplash.com/photos/_lofCeUHM0o . Viitattu 29.11.2022

Kuva 47. Hytönen, Anu 2022. Kalliolla. Valokuva. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kollaasi 1.

Kuva 1. Liliya Grek 20.2.2019. Valokuva. Unsplash.
<https://unsplash.com/photos/tGB6ELI22ME> . Viitattu 28.11.2022

Kuva 2. Flash Dantz 18.5.2021. <https://flashdantz.com> . Valokuva. Unsplash.
<https://unsplash.com/photos/nxV2yzg1pao> Viitattu 29.11.2022

Kuva 3. Maite Oñate 8.6.2020. Fabric - Tussor. Valokuva. Unsplash.
https://unsplash.com/photos/AXWyDjC_Y3U Viitattu 28.11.2022

Kuva 4. Flore W julkaisuaika tuntematon. Valokuva. Pixabay.
<https://pixabay.com/photos/viking-drakar-boat-norway-4601896/> . Viitattu 28.11.2022

Kuva 5. Nickolas Nikolic 28.8.2020. Valokuva. Unsplash.
https://unsplash.com/photos/_KCrSolz6FI . Viitattu 28.11.2022

Kuva 6. JalynBryce julkaisuaika tuntematon. Valokuva. Pixabay.
<https://pixabay.com/photos/historical-cooking-historical-pot-3818908/> . Viitattu 28.11.2022

Kollaasi 2.

Kuva 1. DWilliam julkaisuaika tuntematon. Valokuva. Pixabay.
<https://pixabay.com/photos/fabric-cloth-textile-clothing-657037/> .
Viitattu 28.11.2022

Kuva 2. _svooi_ julkaisuaika tuntematon. Valokuva. Pixabay.
<https://pixabay.com/photos/woman-model-field-forest-trees-5452359/> .
Viitattu 28.11.2022

Kuva 3. Liliya Grek 20.2.2019. Valokuva. Unsplash.
<https://unsplash.com/photos/tGB6ELI22ME> . Viitattu 28.11.2022

Kuva 4. The Trustees of the British Museum julkaisuaika tuntematon. The British Museum. Valokuva.
https://www.britishmuseum.org/collection/object/H_1888-0103-1 .
Viitattu 28.11.2022

Kollaasi 3.

Kuva 1. Hytönen, Anu 2022.
Materiaalinäytteet. Valokuva. Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva2. Manx National Heritage julkaisuaika tuntematon. Pagan Lady's Necklace. BBC. A History of The World.

<https://www.bbc.co.uk/ahistoryoftheworld/objects/VUFZsfVsQZmRGRnMR8vdPw> .

Viitattu 28.11.2022

Kuva 3. Kalevala Koru Oy. Vanhojen korujen kuvasto. Valokuva.

http://kalevalakoru.nemoin.net/korut/import_batch_1/solki-7/

Viitattu 28.11.2022

Kuva 4. The Trustees of the British Museum julkaisuaika tuntematon. The British Museum. Valokuva.

https://www.britishmuseum.org/collection/object/H_1888-0103-1 .

Viitattu 28.11.2022

Kuva 5. Hytönen, Anu 2022.

Pukukuva konsepti. Digitaalinen piirros. Tekijän sähköiset kokoelmat.

